

АДЫГЭ МАКЪ

№ 217 (20480)

2013-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЬЫЙ
ШЭКИОГЪУМ и 13

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

ИСКУССТВЭМРЭ
КІЛЭЦЫКІУХЭМРЭ

«Майкопчаночкэр» ТЫДИ КЪАЩЫХЭЩЫ

Адыгеим икІлэцЫкІу къэщыокІо ансамблэу «Майкопчаночкэр» Урысыем щыкІорэ фести-
валь-зэнэкьокьухэм бэрэ ахэлэжьэ, щытху-
цІэхэр къащыдехы. Зэкьощныгъэм игъэпытэн
фэгъэхыгъэ Іофтхьабзэу Ростов-на-Дону джы-
рэблагъэ щызэхашагъэм кІлэцЫкІухэмрэ ныб-
жыкІэхэмрэ ялэпІэсэнэгъэ къыщагъэлъэгъуагъ.

шлэу, Адыгеим искусствэхэмкІэ
изаслуженнэ ІофышІэшхоу,
Урысые Федерацием и Пра-
вительствэ ишІухьафтынэу
«Душа России» зыфілорэр къы-
зыфагъэшъошагъэу Кьулэ Амэр-
бый. — Тыдэ тыкІуагъэми,
Адыгэ Республикэм ищытху
ядгъэлоным тыпылъ.

Ижырэ адыгэ орэдышъоу
«Исламыем» тыхыгъэ лъэпкь
къашъоу «Майкопчаночкэм»
къышырэр искусствэм ишп-
хэ лъагэмэ адештэ. Зэкьощ
щыІакІэм игъэпытэн фэгъэхыгъэ
къашъор гум къегушыІыкы, псэр
зыфещэ. «Мамыр! Намыс! На-
сып» аІозэ, къэшъуакІохэр
пчэгум къызыхъэхэкІэ, Урысы-
ем, Адыгеим, нэмыкІ шьолъыр-
хэм ябыракъхэр къагъэбыба-

тэх. Ансамблэм лъэпкь зэфэшъ-
хьафхэр хэтых. Дахэу фэпагъэх,
нэгущІох, лъэпкь къашъохэр
къагъэлъагъэхэзэ язэфыщыты-
кІэхэр щылэныгъэм щагъэпытэх.

Адыгэ Республикэм культу-
рэмкІэ и Министерствэ епхыгъэу
«Майкопчаночкэм» Іоф ышІэу
зэриублагъэм шІуагъэу къытырэр
тинэрылъэгъу. Ансамблэм зы-
зыщигъэсэщт еджапІэ иІэ хьугъэ,
Правительствэр ІэпыІэгъу къы-
фэхъузэ фестивалъхэм чанэу
ахэлэжьэ. Кьулэ Амэрбый рес-
публикэм ипащэхэм лъэшэу
афэраз. «Къашъом итеатр» —
арэуцтэу «Майкопчаночкэм»
еджэх. ЮНЕСКО-м ишІухьафтын
ансамблэм къыфагъэшъошагъ.
Шьолъырхэм яфестивалэу
«Лъапсэу къэзыгъэзэжырэ
зеужыжы» зыфілоу Мыекьуа-
пэ щыкІуагъэм «Майкопчаноч-
кэр» творческэ купхэм икьа-
шъохэмкІэ, ишъуашэхэмкІэ къа-
хэщыгъ.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтым итыр: «Майкоп-
чаночкэр» къэщы.

Адыгеим щызэхашащэнэу агъэнафэ

Тызыхэт илъэсым, тыгъэгъазэм, шІэныгъэ-практическэ кон-
ференциеу «Лъэпкь ыкІи дин экстремизмэм Темыр Кавказым
щыпэшІуекІогъэныр: тарихъым иупчІэхэр» зыфілорэр Адыгэ
Республикэм лъэпкь ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ
тильэкпъэгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар
жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет зэхыщэн гухэлъ иІ.

Мэхъанэшхо зилэ конференцием къы-
рагъэблэгъэщтых Темыр-Кавказ ыкІи
Къыблэ федеральнэ шьолъырхэм ахэ-
хэрэ субъектхэм лъэпкь политикэм

епхыгъэ Іофыгъохэр зыгъэпсыхэрэ хэбзэ
гъэцкІэкІо къулыкьухэу ащылажъэхэрэр,
тарихълэжъхэр, этнографхэр, социолог-
хэр, нэмыкІхэри.

Лъэпкь ыкІи дин зегурыІоныгъэр
зыукьон зылъэкІышт лъэныкьохэм кон-
ференцием хэлэжъэхэрэр атегушыІэщтых.
Мыщ фэдэ зепэуцужьхэр дэгъэзы-
жыгъэнхэмкІэ ІофшІагъэу щылэр бгъэ-
федэн зэрэплъэкІыштым, непэрэ Уры-
сыем лъэпкь зэфыщытыкІэхэр щыгъэ-
пытэгъэнхэм фэшІ анахъэу уналэ зытеб-
гъэтын фаехэм, лъэпкь ыкІи дин эк-
стремизмэм тарихъэу пылым япхыгъэ
Іофыгъохэр къагъэнэфэщтых, зехафыштых.
Тишьолъырхэм ащыпсэурэ лъэпкь зэ-

фэшъхьафхэм язэфыщытыкІэхэр гъэпы-
тэгъэнхэм лъапсэ фэхъун ылъэкІыштым
специалистхэр атегушыІэщтых.

ЗэрагъэнафэрэмкІэ, конференцием
хэлэжъэхэрэр республикэм ит апшъэрэ
ыкІи гурыт еджапІэхэм ачІэс ныбжы-
кІэхэм алуКІэщтых, зэдэгущыІэгъухэр
адашыштых. Іофтхьабзэм зэфэхьысы-
жъэу фэхъугъэхэм ялпытыгъэу шІэныгъэ-
практическэ конференцием иматери-
алхэр зэхэубытагъэхэу къыхаутынхэ
гухэлъ щыл.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Общественнэ-политикэ ІофшІэным чанэу зэрэхэлэжъэрэм,
илъэсыбэ хьугъэу гуетыныгъэ фырилэу Іоф зэришІэрэм,
хэдзакІохэм яфедэхэр ишъыпкъэу къызэригъэгъунэхэрэм
ыкІи ыныбжэ илъэс 50 зэрэхъурэм япхыгъэу Адыгэ Респу-
бликэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ
фагъэшъошагъ **Бота Александр Юрий ыкъом**, Адыгэ Рес-
публикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат, мэ-
къумэщышІэ хызмэтшІаплэу «Ника» зыфілорэм ипащэ.

2014-рэ илъэсым иапэрэ мэзих гъэзеткІэтхэгъур макІо!

«Адыгэ макъэм» иныбджэгъу лъаплэхэр!

Тыгъэгъазэм и 24-м нэс фэгъэклотэныгъэ зилэ кІэтхэгъур кІошт.
Тхьамафэм 5 кьыдэкІырэ гъэзетхэу **52161-рэ индекс** зилэм — сомэ **330-кІэ**;
52162-рэ индекс зилэм — сомэ **316-кІэ**;
бэрэскэшхо мафэм кьыдэкІырэ гъэзетэу **14289-рэ индекс** зилэм — сомИ
117-кІэ шъуакІэтхэн шъульэкІышт.

Ныбджэгъу лъаплэхэр! ШъукІатх лъэпкь гъэзетым!

(КъыкІэпыкІорэ номерыр шэкІогъум и 15-м кьыдэкІышт).

ШЭКИОГУМ И 13-р — ХЪАФИЗЭХЭМ Я ДУНЭЕ МАФ

Цыф гуклэгъум щэклэх

Шэклогум и 13-р зымыльэгъухэрэм е маклэу зыльэгъухэрэм я Мафэу дунаим щыхагъэ-унэфыкы. Францием щыпсэуштыгъэ клэлэ-егъаджэу Валентин Гаюи, Париж ыкйи Петербург еджаплэхэмрэ лощлаплэхэмрэ зымыльэгъухэрэм апае къащызэлузыыхыгъэр, кызыхъугъэ мафэм ар тырагъэфэнэу унашъо ышлыгъ псауныгъэр къэухъумэ-гъэнымклэ Дунэе организацием.

Тишъолъыри мы мафэр щыхагъэунафыкышты. Хъафизэхэм я Адыгэ республикэ организацие итхъаматэу Нэхэе Рус-лъан тызэрэщигъэгъозагъэмклэ, зымыльэгъоу е маклэу зыльэгъурэ цыфэу учетым хэтыр нэбгырэ 1200-рэ фэдиз. Мыщ сабыйхэр къышчыдхэлъытагъэхэп, ахэр учетым зыхагъэуцохэрэр илъэс 18-м аныбжъ кызыхъуклэ ары. Ау къэлогъэн фае сабыеу зымыльэгъурэм янэ-ятэхэр учетым хэуцонхэ зэрэфитхэр.

— «Бэщ фыжъ» зыфалорэ лощтхъабзэу илъэс къэс республикэм щызэхашэрэр Адыгеим джыри щыреклогышты. Ащ къыдыхэлъытэгъэщтых спортным ыльэныккыккэ зэнэкъокъухэр, зыгъэпсэфыгъо пчыхъэхэр, нэмыкхэри. Район пэпчъ мы мафэм фэгъэхыгъэ лощтхъабзэхэр ащызэхашэщтых, ахэр зимэфэкхэм агу кызырэдацищэщтым тегъэлсыхъэгъэщтых, — къытфилотагъ Руслъанэ.

Тыгъэгъазэм и 4-м Мыекъуапэ шлушлэ концерт щыклошты. Къыхахыкырэ ахъшэр зымыльэгъурэ цыфхэм ящыккыгъэ лэмэпсымэхэр арагъэгъотыным пэ-

луагъэхашты. Ансамблэу «Ис-лъамыер», Адыгеим ыкйи Къэрэщэе-Щэрджэсым язас-луженнэ артистхэу Нэхэе Тэ-марэ, Нэчэс Анжеликэ, Дзыбэ Мыхъамэт ыкйи нэмыкхэри лощтхъабзэм хэлэжъэщтых. Шэклогум и 15-м тхыльеджа-плэм хэушъхъафыкыгъэ лощтхъабзэ щызэхашэщты. Икьоу зымыльэгъухэрэр ялэпэлэ-сэныгъэккэ ащ щызэрагъэнэ-къокъушты. Хэлажъэхэрэм аныбжъ елытыгъэу купиплэу гоштыгъэщтых. Анахъ дэгъоу ыкйи псынклэу еджэн амал зылэкълэу кыыхагъэщыхэрэм щытхъу тхыльхэр, дипломхэр, шлухъафтын зэфэшъхъафхэр аратышты.

Гумэкыгъохэр ялэхэмэ, ахэр зыфэдэхэмклэ Руслъан темыу-пчыны тлэкыгъэп.

— лэзэгъу уцхэр зэрэма-клэр, ахэр бгыотыныр зэрэкы-ныр ары анахъ гумэкыгъо шъхъалэу тилэр, — кыыхигъэ-щыгъ Нэхэе Руслъан.

Хъафизэхэр, икьоу зымыльэгъухэрэр зыщыпсэухэрэ унэхэр гъэцэкълэжыгъэнхэм еп-хыгъэ лощыгъохэм афэгъэхы-гъэу лэпылэгъу зэрэщымылэр,

транспортнымклэ кынышхо зэ-ралъэгъурэр организацием ипашэ кыылагъ. Гушылэм пае, троллейбусхэм яводительхэм къэуцуплэхэм ацлэхэр икьоу къалорэп, автобусхэм, маршрут-

кэхэм ащ фэдэ ащызэхэпхыш-тэп. Цыфхэм зэфыштыккылэу ялэр нахъ дэи зэрэхъугъэри Руслъан кыыхигъэщыгъ. Мы-хэм лощлаплэхэр агъотырэлп, лэпэлэсэныгъэу ахэлъыр хъа-улыеу мэклоды.

Хъафизэхэм гумэкыгъоу ялэхэм тыналэ атетыдзэу, тыгу-хэм фэбэныгъэу арылым хэ-дгъахъозэ, лэпылэгъу зыщыккэ-гъэм хэти иамал кызырэхъэу ар ригъэгъоты зыхъуккэ, тищы-лэныгъэ зэхатшлэу нахъ дахэ хъушты.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнэй.

Адыгэ Республикэм ипашэхэм анахыбзэу аналэ зытетхэм ащыщ спортным ыльэныккыккэ хэхъоныгъэхэр республи-кэм илэнхэр. Ныбжыккыккэ физкультурэм, спортным апыщэгъэнхэмклэ, бзэдджэшлагъэхэм ащыухъумэгъэн-хэмклэ спорт псэуальэхэр нахыбзэу республикэм щыгъэ-

уцугъэнхэм мэхъэнэ ин зэрилэр АР-м и Лышъ-хъэу Тхыккышынэ Аслъан мызэу, мытлоу кыыхигъэщыгъ. Ахэр гушылэ закъоу щымытхэу, щы-лэныгъэм щыпхырышчы-гъэнхэм лощ зэрэдашлэрэр объект зэфэшъхъа-фэу къащыгъэхэм, непи агъэуцухэрэм, агъэцэ-клэжыхэрэм къаушы-хъаты.

Лъэхъаным

диштэрэ спорт псэолъакк

Адыгеим иккэлэ шъхъалэ къышашыгъэ спорт псэолъакк-хэм ащыщ цыфхэм япсауныгъэ зышачагъэпытэн альэккышты комп-лексыккы. Ар физическэ куль-турэмрэ спортимрэ хэхъоныгъэ ягъэшлыгъэным фэгъэхыгъэ Федеральнэ программэу Уры-сые политическэ партиеу «Еди-ная Россия» зыфилорэр клэщаккэ зыфэхъугъэм Адыгеир зэрэхэ-лэжыгъэм ишлуагъэккэ агъэу-цугъ. Ащ ишлын пэлухъэгъэ сомэ миллиони 167-м процент 30-р республикэ бюджетым кыыхы-хыгъ.

Комплексыр квадратнэ метрэ мини 4 фэдиз мэхъу, стади-он шъхъалэу Мыекъуапэ дэтым епхыгъ ыкйи ащ пэмычыжъэу къагъэуцугъ, есыным нахъ фэ-гъэпсыгъэу щыт. Лъэныккыо

пстэумккы ар лъэхъаным клэу кыыздыхыгъэ шапхъэхэм адиш-тэу шлыгъэ. Клэлэцыккыккы на-хыжъхэм апае бассейнхэр хэты. Ахэр есынымклэ зэнэ-къокъу зэфэшъхъафхэр, Уры-сыем ичемпионат мыщ щызэ-хэщэгъэным фытегъэлсыхъагъэх. Илъэсэу тызыхэтым игъэтхэ-пэ мазэ комплексыр кызылэуа-хи, илощлэн ригъэжыгъэ. Ста-дионэу ар зэпхыгъэм ипашэ игуадзэу Нэсыф Аскэрбий кызырлыуагъэмклэ, а уахътэм кыккыккы Къыблэ ыкйи Темыр-Кавказ федеральнэ шъолъыр-хэмклэ зэнэкъокъухэр, респу-бликэмклэ ветеранхэм яспарта-киадэ щызэхашагъэх.

Лъэхъаным диштэрэ спорт псэолъаккэу къалэр къэзыгъэ-дэхагъэм пстэуми гу лъатагъ.

Непэ ны-тыхэм жъугъэу яккэ-лэцыккыккы бассейным къащэ. Аскэрбий кызырэтилуагъэмклэ, зыныбжъ илъэси 5 иккыгъэхэм къащыублагъэу аштэх. Сабыйхэм есыккэ арагъэшлэным фыте-гъэлсыхъагъэу сантиметрэ 60 нахъ имыкууагъэу бассейн цыккы ял. Есыккэ зызыгъэшлэгъа-хэр спортывнэ есыным фагъа-сэх. Клэлэцыккыккы зыщесы-хэрэр зы мафэм нэбгырэ 60 — 70-рэ хэсыным тегъэлсы-хъагъ. Мафэ къэс а пчыагъэм клэхъэу кыккылуалэ, нахыбэ зы-щыхъухэрэ уахътэхэри кыыхэ-кыкы. Есыккэ зэрэзэрагъэшлагъэм кыщымыуцухэу клэлэцыккыккы-нэ зихэхъогъухэмрэ спортыв-нэ есыным лъэшэу пышчагъэ зэрэхъугъэхэр комплексым ипашэ игуапэу кыыхигъэщыгъ.

Тыфэгъушлэ!

Къуаджэу Джамбэчые щыпсэурэ тигупсэу, тищысэтэхыплэу Шхончыбэшлэ Гошхъан кызыхъугъэ мафэмклэ тыфэгъушлэ! Псауныгъэ пытэ илэу, ибын-унагъо датхъэу, щылэныгъэм гушлогъуабэ кыфыхъэу, бэрэ, бэрэ ташъхъагъ итынэу тыфэлъало! **Ильфыгъэхэр, инысэхэр, икьорыль-пхьорэльфхэр.**

ТХЫЛЪЫККЭХЭР

Игушлуагъо дэтэгошчы

Зыбзэ, зильэпкы, зишэн-хабзэхэр, анахъэу адыгагъэр, зыгъэлаплэхэу ыкйи а зэккэ-клэ ышъхъэккэ хахъо афэзы-шымэ зышлэигоу ныбжыккыккы ащыщ Сихъу Султлан. Клэлэр Адыгеим ит адыгэ къуаджэу Хъа-клэмзые кышчыхъугъ, щаплугъ.

Къоджэ еджаплэр кызыеу нэужым Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым илъэпкы факультет щеджагъ, еджэныр зышлэбы-лымэу зыкыгъэлэгъуагъ. Уни-верситетыр кыуыхыгъ ыкйи дзэ къулыккыу щылагъ, зыщыпсы-хъагъ. Апшъэрэ еджаплэм ще-джэзэ тхэныр ригъэжыгъ: усэ-хэр, рассказхэр зэрилэккыу ылэ кырегахъэх. Ытхыхэрэм ащышхэр журналхэу универ-ситетым кышчыдэккырэ «Нэп-лъэгъум», «Ныбджэгъум», «Зэ-къошныгъэм» ыкйи лъэпкы гъэ-зетэу «Адыгэ макъэм» къа-щыхиутыхэу хъугъэ.

Адыгэ тхаккыхэм я Союз-рэ къалэу Мыекъуапэ иадми-нистрацие ныбжыккэ лощхэмклэ и Комитетрэ зэдэзэхашэрэ литературнэ зэнэкъокъум хэ-лажъэу кыыхэккыгъ. Ныбжыккэ куп язэхэт тхыльэу «Сурэт ныккыш!» зыфилоу кыдыккыгъэм клэлэм иехэр дэты.

Джы бэмышлэу Султлан ирас-кази 9 зыдэт ежъ иапэрэ тхыль кыдыккыгъ. «**Ашыккы иджэгъу**» ащ зэрэджагъэр. Иады-габзэ зэригъэбаиштым Сихъур пыл. Ащ ищыс «ашыккы» зыфи-лорэ жъы хъугъэ гушылэр кы-гъоты, зэригъэфедатгъэр. Ау тхы-лым ыцккэ кыиомэ шлэиуа-гъэр кышчызэлуихыгъа расска-зэу ащ кыдыхъагъэм? Ар зышлэмэ зышлэигоу тхыльеджэ пэпчъ мы художественнэ тхы-лыккыккы блимыгъэккыу кызылэ-ккырегъахы ередж, ащ кы-щымыуцэу Султлан иапэрэ тхыльккэ ишлэш тыхерэгъэ-далу, тигъээт кырэтх, джачы-гъум хэти тиадыгабзэ, тильэпкы

тызэрэфэгумэккырэ кълэ-гъошты.

Сихъу Султлан итхыль фи-логие шлэныгъэхэмклэ кан-дидатэу, АКЪУ-м адыгэ лите-ратурэмклэ иккэлэгъаджэу Хъуажэ Нуриет игушылэу «Лъэгъуаккы мафэ орэхъу» зыфилорэр кыдыхъагъ. Ригъэ-джагъэу, непи аспирант клэлэу Сихъу Султлан ицыхъэ зэрэ-тэпыр кыыхэщэу Хъуажэ Ну-риет ипсалъэ гъэпсыгъэ: «Ныб-жыккэ нахъ мышлэми, ытхы-рэмэ ахэтэлагъо куоу, тэрзэу кызырэгъурылэхэрэр дэгъур — дэир, шлур — бзаджэр, гъу-напкы. Султлан лъэпкызэхашлэ ил, ныдэльфыбзэр дэгъоу ешлэ, егъэлорышлэ, тхэныр иккыс, ащ илэшлугъэ кыиэккыхъагъ». Ащ пыдзагъэу Хъуажэ Нуриет, тхы-лым кыдыхъагъэ рассказхэм ясюжет кыпкырыккызэ, образ-хэу къащыгъэхэм ягъэпсыккэ, щылэныгъэм ахэр зэрэхъуцэ-рэ шлыккыккы авторым кы-тыгъэхэм къатегушылэ. Султлан тхэныр кыдыхъоу елытэ.

Апэрэ тхылыр ухэтми кы-дэбгъэккыныр сабый апэрэ лъэбэккыу дзыгъэм ычыллэу сэ сепллы. Арышъ, Султлан тхэн лъэныккыомклэ игуапэу зызыр-лэгъэзэгъэм, ащ лощ зэрилэрэм ыкйи кыдыхъугъэм уасэ фэозы-гъэшлэу илощлагъэ сэлъытэ. Нахъ гуфаллэу тхылыккыккы зыфэдгъазэмэ, Султлан итхаккэ, амал-къулаеу лэккылыр кы-дыхъэгъэ рассказхэм нафэ къытфашышты; тяджэн, зэфэхы-сыжъ гъэнэфагъэхэр тшлыных ыкйи ныбжыккэ творчествэм иамал зынасырэр дгъэунафын.

Джырэклэ Султлан иапэрэ художественнэ тхыль кызырэ-дэккыгъэмклэ тигуапэу тыфэ-гушлэ, рыхъыжъэгъэ лощ гъэшлэ-гъоныр лынгъэккытэнэу, лъэпкы гупшысэм хахъо ригъэшлынеу фэтэлэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Мары мы мазэм и 3-м рес-публикэ зэнэкъокъоу щызэхэ-щэгъагъэм ныбжъ зэфэшъхъа-фхэр ялэхэу нэбгырэ 60 хэлэ-жыгъэ.

Клэлэцыккыккы язакъоп мы комплексыр зыфашыгъэр, фэе пстэури еккылэнхэ альэккышты. Нахыжъхэм апае хэушъхъа-фыкыгъэу бассейн хэт, фит-несыр зиккысэхэм зал афа-гъэпсыгъ. Джащ фэдэу псауны-гъэмклэ шлогъэ ин кызытырэ тренажер зэфэшъхъафхэр зы-члэтышты залыр агъэхъазыры. Ащ псэуальэу ищыккыгъэхэр къащэфынэу АР-м и Правитель-ствэ сомэ миллиони 5 къафи-тлупшыгъ, охътэ благъэм ахэр къалуккыккы ежэх. Мы комп-лексым фэлэ-фэшлэ пстэури ыпккэ хэлэу щагъэцаккэ. Клэ-лэцыккыккы есыккэ зэрэзэрагъэ-шлэщт зы сыхъатым сомэ 150-рэ ыуас, нахыжъхэм пчыхъэм сы-хъатыр 5-м нэс — сомэ 200, нахъ класэмэ — сомэ 250-рэ

аты, ау фэгъэккытэнхэр зыфа-шыхэрэри маккы. Гушылэм пае, сабыибэ зэрыс унагъохэм къа-рыккыхэрэм къатырэр сомэ 100, сабый сэккытхэр ыпккэ хэмы-лъэу щагъасэх, пенсионерхэмрэ нахыжъэу сэккытныгъэ зилэ-хэмрэ сомэ 150-рэ алахырэр, хъафизэхэр е нэмыккы купхэр зыхэхэрэ обществэхэм ахэт-хэми ыпккэ хэмыльэу зыща-гъэпсэфын альэккы. Ащ фэдэ уасэхэр зышлэмымаккыккы уалуккыккы пльэккышты, ау спортным, физкультурэм, анахъэу есыным, псауныгъэмклэ мэхъанэу ялэр, клэлэцыккыккы яккыынэ-лынэ псыхъэгъэнымклэ шлуагъэу къа-тырэр кыдылэпкытэхэмэ, бэу плон пльэккыштытэп. Мыщ фэдэ спорт псэуальэхэм япчыагъэ республикэм щыхахъомэ, къыт-ккыхъухъэхэрэм япсауныгъэ нахъ кызытэнэщт, ешъоным, нарко-тикхэм алэчыжъэ хъушты. Ар пстэумэ анахъ шъхъа!

ХЪУТ Нэфсэт.

ПСАУНЫГЪ

Джащ тетэу уипсауныгъэ изытет зэбгъэшэн амал къеты республикэм шырагъэклокырэ диспансеризацием. Ащ кыыхырагъэубытэх ильэс 18-м кыыщегъэжъагъэу 99-м нэс зыныбжыхэр.

Ыпккэ хэмылъэу, охътаби темыгъэклуадэу...

Ипсауныгъэ изытет зыуплъэклу зышлоигъор апэ зэкклоглэн фаер чыплэ лэаплэу ежэ зэпхыгъэмккэ терапевтэу илэр е пэшлорыгъэшъ медицинэ лфотхъабзэхэмккэ кабинетэу («кабинет медпрофилактики» зыфалой) поликлиникэхэм къащызэуахыгъэхэр ары.

Адыгэ Республикэм имедицинэ къулыкъу аужырэ ильэсхэм хэхъоныгъэу ышлыгъэхэр цыфхэм нахь къашхъепэным фэшл пэшлорыгъэшъ медицинэ лфотхъаным хэгъэхъогъэн, ащ зегъэушъомбгъугъэн зэрэфаер пащэхэм ренэу кыыхагъэщы. Диспансеризациер — республикэм шыпсэхуэрэм медицинэ уплъэклухэр афызэхэщэгъэ-

ныр — а лфотхъаным изы лъэбкъу, нахь цыфыбэ ащ кыыхырагъэубытэн зэралъэкырэм фэшл. А лфотхъабзэр тиеспубликэ зэрэщыреклокырэм фэгъэхыгъэу гуцылэгъу тшыгъэ Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымккэ и Министрствэ илофышлэу Хъакъунэ Людмилэ. Ащ тызэрэщигъэгъэзэгъэмккэ, ильэсым ыккэм нэс

Диспансеризациер цыфым ильэси 3-м зэ ыккун фае. Ныбжым елытыгъ хэти медицинэ уплъэклухэу ышлыщтыр.

клошт лфотхъабзэм нэбгырэ мин 72-м ехъу кыыхырагъэубытэнэу пшэрыл щыт.

— Республикэм имедицинэ организации 18, участков врач 220-рэ мы лфотхъабзэм хэлэжэ, — ело тигуцылэгъу. — Ипсауныгъэ изытет зыуплъэклу зышлоигъор апэ зэкклоглэн фаер чыплэ лэаплэу ежэ зэпхыгъэмккэ терапевтэу илэр е пэшлорыгъэшъ медицинэ лфотхъабзэхэмккэ кабинетэу («кабинет медпрофилактики» зыфалой) поликлиникэхэм къащызэуахыгъэхэр ары.

Л. Хъакъунэм къызэрэхигъэщыгъэмккэ, медицинэ уплъэклухэр мы мафэхэм яхъуллэу зыккыгъэр агъэнэфагъэм ипроцент 30-м ехъу. Ильэсым ыккэм нэс

лфотхъабзэр клоштми, цыфхэм джыри уахтэ ялэу альпытэу, непэ-неушым хэтыхэнккэ хъун, ау къэнагъэр ащ фэдизэу бэп.

Диспансеризациер цыфым ильэси 3-м зэ ыккун фаеу ары тигуцылэгъу кыилорэр. Етлани ныбжым елытыгъ хэти медицинэ уплъэклухэу ышлын фаер зыфэдизыр. Ахэм ахэтых флюорографиер, ЭКГ-р, УЗИ пшлын, лым изытет лъэныккэ зэфэшхъафхэмккэ зэгъэшлэ-

гъэныр, ильэс 40-м зыныбжэ ехъугъэ бзылфыгъэхэм ашлын фэе медицинэ уплъэклухэр. Цыфым уплъэклухэу ышлын фаер шуабэмэ, ахэм ащыщэу тлур хигъэккын ыльэккышт.

— Охътабэ ахэм атырамыгъэкклоглэн пэе тфэлъэккыщтыр тэшлэ, — ело Л. Хъакъунэм. — Лъэшэу яшлугъэ къытэккы районхэм ащыпсэхуэрэм ямедицинэ фэлэ-фашлэхэр афэгъэгъэкклогъэнхэм фэшл республикэм зэригъэгъотыгъэ къэклогкырэ мобилнэ комплексхэу ахэм ащылэхэм. Мары медицинэ уплъэклухэр зыфэтшыгъэхэм къахэккыгъэх охътэ лые темышлэу лэзэн лфотхъабзэхэр зыдырагъэжъэнхэ, гуцаф зыфамышлыгъэ узхэр къызыхагъэщыгъэхэр. Арышъ, диспансеризациер псауныгъэр къэухъумэгъэным изы амалышлой щыт. Хэти ешлэба узыр нахь пасэу кыыхэбгъэщымэ, нахь гъэхъужыгъошлэ, елэзэгъошлэ зэрэхъурэр. Ар хэти зыщэрэмыгъэгъушп.

ЖАКІЗМЫКЪО
Аминэт.

Цыфым уплъэклухэу ышлын фаер шуабэмэ, ахэм ащыщэу тлур хигъэккын ыльэккышт.

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым лэ-ккыб къэралхэм къарыккыгъэ студентхэм урысыбзэр зыщызэрагъэшлэрэ ифакультет идеканэу Пашло Фатимэ Иорданием шылагъ. Зэшлуихыгъэ юфыгъо-хэм мы мафэхэм ащ тащигъэгъозагъ.

Университетхэм зэзэгъыныгъэ зэдашыгъ

— Мы ильэсым Ливан ыккы Иорданием арыт университетхэм зэзэгъыныгъэхэр адэтшыгъэх. Тиеджапккы, республикэмккы ащ мэхъанэшхо зэри-лэм щэч хэлэп. Ливан гъатхэм тызэклом ащ шылэ университетитлэм зэзэгъыныгъэхэр адэтшыгъэх. Зигугъу къэтшы-гъэ къэралыгъом нахь игъэккы-тыгъэу лфот зыдишлэрэр Европэм ит апшэрэ еджаплэхэр арых.

Тикъэралыгъо шеджагъэхэу ащ шыпсэхуэрэр Урысые Федерацием иуниверситетхэм уасэу ялэм нахь зырагъэушъомбгъуным фэбанэх. Апшэрэ еджаплэхэм зэзэгъыныгъэхэр адэтшлынхэмккэ ахэр лэпылэгъу кытфэхъугъэх.

Джащ фэдэу, Иорданием ит къэралыгъо университетхэм зэзэгъыныгъэ зэрадашлыштым фэшл Пашло Фатимэрэ Адыгэ къэралыгъо университетым иаспирантэу Фади Исхакатрэ ащ шылагъэх. Культурэмккэ ыккы гъэсэныгъэмккэ мы къэралыгъом иминистрэхэр, Адыгэ

Хасэм иллыкхэр хъаккэхэм къапэгъоккыгъэх ыккы лфотыгъоу апэ ильхэм, зэшлуахын фаехэм атегушылагъэх.

Фатимэ тызэрэщигъэ-гъозагъэмккэ, пшэрыл-лэу зыфагъэуцужы-гъэхэр агъэцэккыным непэ ыуж итых. Къэралыгъоу зыдэккыагъэхэм арыт университети 3-у Zarqa, Middle East ыккы анахь осэ ин зыфашлэу Иорданием икъэралыгъо университет Мыекъопэ

къэралыгъо технологи-ческэ университетым лфот зэрэдашлэщтымккэ зэзэгъыныгъэ зэдашыгъ, ар къэзыушыхыатрэ тхылхэм аклэтхагъэх.

Шэныгъэмрэ гъэсэныгъэмрэ альэныккыккэ лфот зэдашлэныр, ккэлэегъаджэхэм ыккы студентхэм лфотхэккэ амалэу алэккы-лымккэ зэхъожынынхэр, зэгуры-лоныгъэ азыфагу ильэу зэдэлэжъэнхэр ары зэлуккэм хэлэжъагъэхэм пшэрылэу зыфагъэуцужыгъэр.

— Иорданием ит университетхэм мыщ фэдэ зэзэгъыныгъэхэр нахьыбэрэмккэ зыдашлы-хэрэр Къохапккэм шылэ къэралыгъохэр арых, — кытфелыу-тэ тигуцылэгъу. — Ыпккэ Урысыем иуниверситетитышым лфот адашлэщтыгъэмэ, джы тэ ти-апшэрэ еджаплэ ахэм къахэхъуагъ. Ащ мэхъанэшхо ил, сыда плэмэ Мыекъопэ технологическэ университетым ирейтинг нахь ккыдэкклогъэ. Лэккыб къэралыгъохэм уасэу кытфашлырэм кыыхэхъошт.

Иорданием культурэмккэ иминистрэ тиеспубликэ зэзэгъыныгъэ зэрэдишлырэр зэригуапэр, тапэккы ащ фэдэ лфотхъэбзэ зэфэшхъафхэр зэгъусэхэу зэхэхэхэ зэрэшлоигъор кыыхигъэщыгъ.

Кыльлэгъугъэр зэрэшлогъэ-шлэгъоныгъэр Фатимэ ыушъэ-фыгъэп. Анахъэу ыналэ зыты-ридагъэр Иорданием икъэралыгъо университет изытет ары. Ащ чыплэшхо зэриубытырэм кыыхэккэу, зы факультетым иккыхэу нэмыккым клонхэм пэе

автобус цыккыхэр лэпылэгъу къафэхъух. лфот шызышлэхэрэм ккызыэралотагъэмккэ, ястудентхэр зэрагъэгъотырэ сэнэхъа-тым елытыгъэу лэпылэгъу зэфэхъужыгъэх. Зыщылэжъэхэрэ лабораториехэм, къэбарлыгъэ-лэс амалхэр зэзыгъэгъоты зыш-лоигъохэр зыщырагъаджэхэрэм ачлэт лэмэ-псымэхэр аужы-рэ шапхъэхэм адештэх. Шлэ-ныгъэ куухэр алэккылэу апшэрэ еджаплэм ккычлэккы.

Мы лфотхъабзэр зэшлуихы-нымккэ лэпылэгъу кытфэхъу-гъэхэм зэрафэрэзэр ккэухым Пашло Фатимэ ккыыхигъэщыгъ. Ахэр Фади Исхакат, Азми Хаджарат, Иорданием шылэ Адыгэ Хасэм иллыккхэр. Мыекъопэ къэралыгъо технологи-ческэ университетыр Иорданием цызэлъашлэным фэшл ащ фэгъэхыгъэ ккэгъэлэ-гъон «Нарт ТВ» зыфилорэм ипащэу Недал Либзо ыгъэхъа-зырынышъ, эфирым зэрэри-гъэхъащтыр Фатимэ ккыри-луагъ.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнай.

АХЪМЭТЪКЪО ТХЭКЮШХОМ ИТХЫД

Очерк

Сикъоджэгъугъ.
Синьбджэгъугъ.
Тхаклюштыгъ... Блэ-
кыгъэ уахътэм итэу
гушылэ лъэшхэр
кызыррестхыхэрэр
сыгу кьеозэ, сикъэ-
бар лъысэгъэкълуатэ.
Ыпэрэ гушылэшлур
а шъуашэм иллы-
ми, аужырэр непэ-
рэ мафэми дештэ.

3 ИГУГЪУ къэсшымэ сшлоигъор тхаклоу лэ-
шынэ **Хьазрэт**. Хьазрэт фа-
тхыгъэр бэ, фалуагъэри маклэп.
Нахыбэр шьошэ дахэм ильэу,
нахь маклэр зэнэкъокъу-зэ-
хэфыным тефэу, творчеством
пылхэм зэрэшъуашэу, лэхъ-
шыным Хьазрэти хуыбытагъ.
Зэкълэми уряшлун плэкълыштэп,
уряклэсэштэп ыкли ахэр кызы-
хэклэрэр шэн зэтемыфэр арышлэ,
нахыбэхэм ащ тыралхъэ.
Хьазрэтэр сэрэрэ тишэнхэр
зэтефэшттыгъэх, бэ дэдэми шэн
зэтефэгъу афэхуштыгъ, зари-
гэкълуштыгъ, зыкъаригъаштэ-
штыгъ. Цыфыр опсэуфэкълэ ишлур
лоу, бгъэлаплэмэ, псапэ, гуа-
пэ, ау ар кызыдгурьлорэр
щымылэжъ зыхуэклэ ары. Ар
непэ кьежыгъэу щытэп, ауштэу
щылэныгъэр гъэпсыгъэ. Уахъ-
тэр мэбыбы, клэхъэгъуай, кып-
шъхъасынэуи фаеп, зэрэшлои-
гъоу кыбдэпсэу, зэхэдзи илэп.
Арын фай жыхэм дунэе гъэп-
цлаклоу зыкълуштыгъэр. Уахътэм
зэкълэ зыпкъ регъэуцо, шъхадж
ичлыпнэ регъэгъотыжы. Зыр
еутхыпкы, адрэхэм ашъхъасы,
эгорэи зэпэзэладжэ ешлэ, зы-
горэми фирхъаунэ хуыгъэу кы-
щэгъэхушлэ, зышлуегъэшлэжы.

Лы лэсэ цыклоу, тхэклоу цлэ-
рылоу, цыф луш-лушъабэу лэ-
шынэ Хьазрэт щытыгъ. Хьаз-
рэт сикъоджэгъур титэмашъхэ
кышышхуыгъ, щаплугъ. Ытхыгъа-
бэхэм сяджагъэу щытыгъ, нэ-
луасэ тызызэфэхуыгъэ 1969-рэ
ильэсыр дэгъоу къэсэлэжы.
Адыгэ клэпш тыхуэа и лъэ-
сым Кубань икъэралыгъо уни-
верситет сурэтымклэ ифакультет
кызыдэтыуыгъагъ. Щымклэ
Мыекъуапэ лофышлэ тыкъагъэ-
кълуагъэти апэу лэшынэм зыдл-
гэкълэ, тиупчлэхэм яджэуап-
хэр тигъэразэу кырытыжы-
гъэх, зэрэлүш дэдэми гу лъыг-
гъэтэгъагъ. А ильэсым щыклэ-
дзагъэу Хьазрэт упчлэжыгъу
сшыштыгъ. Дэгъу дэдэу сы-
зыгурылогъапэр гъэзетэу «Со-
циалистическэ Адыгеим» ты-
щызэдэлэжъэнэу зэху лъэхъа-
ныр ары. Хымэ къэралхэм зэ-
пысымыгъэу а лъэхъаным сы-
клоштыгъ, нэцлэфафэу, лэклахъ-
рэр зылоу, зышлэрэм къехуэлэ-
рэр бэрэ сыгу кыгъэкълэжы-
штыгъ. Зеклон-лэдэб шапхъэхэр
зыукохэрэм къарыклорэр сщи-
гъэгъупшэшттыгъ. Ащ фэдэу
къеслоплэн слэкълыштым гъунэ
илэп. Ахэм ащышэу зы гукъэ-
кыжъ 1981-рэ ильэсым ткъо-
шыштыгъэ хэгъэгоу Болгарием
мазэрэ сурэт кызысшыныу
сырагъэблэгъагъ. Къалэу Со-
фие тхылъ тучан ин дэдэ го-
рэм сычлэхъагъ сурэтышл цлэ-
рылохэм ятхылхэр къэсэщфын-
хэу, ау силэшъэ сыхъат зыс-
сэжымыи тхылъ уасэр сфигъэ-
кыгъэп, джарэу лъаплэшттыгъэх.
«Урыс классикхэр» зыфилорэ
чыплэу тучанышхом илэм сы-
нэсыгъ, сепллымэ, Толстоим,
Пушкиным, Лермонтовым, До-

стоевскэм, фэшъхъаф урыс
тхэклошхохэм атхыгъэхэм лэ-
шынэ Хьазрэт итхылъэу
«Всадник переходит бурную
реку» зыфилорэр ахэт. Тучан-
тес бзылфыгъэшхоу урысыбзэр
дэгъоу зышлэрэм ыгъэшлагъоу
кысэупчлыгъ:

— Хэт тхылъыр зытхыгъэр?
Ошлэ?

— Сымышлэ хуна, сикъо-
джэгъу, синьбджэгъу, — си-
гуапэу есложыгъ тхылъыр ес-
тыжыгъ. Тучантесми сэри ти-
акъыл тефагъэп къэсэщфын-
нышъ, авторым кыфэхъы-
жыныу. Мыекъуапэ сыкълэ-
жыи къэбарыр лэшынэм зы-

зэрынэшттыгъэхэри мыхъамелэ-
клэ кызырхыжыгъагъ, — зэ-
пымыоу ланэм тыпэс зыхуэклэ
кыкилотыкыжыштыгъ. Сшы-
нахыжыхэр ипкъэгъо-лэгъугъэх
лэшынэм, иньбджэгъугъэх, дэ-
гъоуи агурьлоштыгъ. Тигъунэгъу
лыжъэу Хуымытлэкъо Муратэ
мэкъууаклэ ригъашлэу зишлэзэ,
мэкъу хъасэр зэрэфиупклэ-
гъагъэр лъэшэу щызызэ кыс-
филотэжыштыгъ.

Гъобэкъуае мэзитлэ фэдиз-
рэ сыкълэдэси, сурэт бэдэдэ
кышысшыгъагъ, ахэм Муратэ
ахэт зэхуым дунаир фикъу-
жыгъэп.

— О Тхэм ыгъэбэгъон, сы-
дэу сыбгъэтхъагъ, джыри сурэ-
тым кыкылынышъ, симэкъу сфи-
упклэнэу кысэпллы, — икъэ-
тэбэ мэкъэ голу зэтешыкълу-
тлукълэу кылоштыгъ. Фэшъхъаф
икъоджэгъоу кышлэжыхэрэ-
ми ащыгушлукыштыгъ.

Хьазрэт ятэ Ахъмэт шыклэп-
шынаоштыгъ, лы гъэсэгъагъ,
тхыдэлотэ лэзэшттыгъ. Ятэ лушым
кыпкырыкыгъэ къэбарыбэ
ыкълуи ышлэшттыгъ.

Ишъхъэгъусэ Бубэрэ Хьаз-
рэтэрэ зэгурылоштыгъэх, акъо-
рэ апхурэ цыф шъыпкъэхэу
аплунхэмклэ альэклэ къагъэна-
гъэп. Хьазрэт анахэу зышгу-
шлукыштыгъэр кълэм ыкълэжъэу
Заур, зэпымыужъэу ащ игугъу
кышыштыгъ.

Хьазрэт гушъэбэ-лушъа-
бэу зэрэщытым изэкъуагъэп,
ышъхъыгъу уригъаллэшттыгъэп,
ищыкълэгъэ зыхуэрэм, кылопэ-
бжъаоштыгъ, илахъ озыгъэшхы-
штхэм ащыштыгъ. Дэй къэ-
зылэжыгъэр ифэшъуашэм лу-
гъаклэшттыгъ, итворчестви ар
дэгъоу пхырещы.

Лэшынэ Хьазрэт Ахъмэт
ыкълор щылэ мазэм и 2-м
1926-рэ ильэсым къуаджэу Гъо-
бэкъуае кышышхуыгъ. 1941-рэ
ильэсым ильэсибл хуэрэ еджа-
плэр кызыеухым, колхозым,
МТС-м лоф ащишлагъ. Дзэ къу-
лыкълэм ыуж Адыгэ тхылъ те-
дзэплэм щылэжыгъ. Хэку гъэ-
зетэу «Социалистическэ Адыге-
им» литературнэ лофышлэу лу-
тыгъ. 1962 — 1964-рэ ильэс-
хэм Апшэрэ литературнэ кур-
схэу СССР-м итхаклохэм я
Союз илэм, Литературнэ ин-
ститутэу М. Горькэм ыцлэ
зыхыырым ащеджагъ. Ащ ыуж
«Социалистическэ Адыгеим»
иотдел ипашэу лэжыгъэ. Охътэ
зэфэшъхъафхэм журналэу «Зэ-
кълэжыгъэм» иредатор шъхъа-
лэшттыгъ.

Хэутын лофыр 1951-рэ ильэ-
сым ригъэжыгъ.

**Усэхэу, поэмэхэу, баснэ-
хэу, лотэжъхэу, повестхэу, ро-
манхэу, тхылъ пчъагъэ ху-
хэрэр лэшынэ Хьазрэт кы-
хиуыгъэх.** Ахэр — «Ньбджэ-
гъу шъыпкъ» — 1954, «Зэ-
гъогъогъухэр» — 1956, «Кы-

**мафэми шыблэр мао» — 1957, «Нэфын» — 1958, «Бас-
нэхэр» — 1959, «Жыбыгъэм
хэт чыгъхэр» — 1960, «Гъэ-
тхэ пчыжъхэр» — 1962, бас-
нэхэр — «Зэ упклэн, тло
упклэн» — 1981, «Пэфау» —
1986, повестэу «Августым
иаужырэ тхъамаф» — 1989,
лотэжъэу «Къэбар гухэкълэ» —
1992, клэлэцылкълэм апае пшы-
сэу «Шаклом имэфэ тхъа-
гъу» — 1994 ыкли нэмыкы-
бэхэр.**

**Урысыбзэкълэ Москва
кышыдыгъэкълэгъэх — «Сер-
дечный перекресток» — 1964,
«Деревья на ветру» — 1966,
«Всадник переходит бурную
реку» зыфилорэ тлогъогъоу
кыхиуытыгъ, «Водяной орех»
— 1970, «Дар доброму вест-
нику» — 1979, «Сочините-
ли песен» — 1976-м ыкли**

**Хьазрэт сурэтым
хэшылкълэ дэгъу
фырилагъ. Лъэшэу
еджагъэм сурэтыр
блигъэкълэныя, ари
хэтыгъ тхылъыбэу
зэпыригъэзагъэм.**

**1985-м, «Эту песню поют
мужчины» — 1990.**

Пшысэ-пъесэу «**Шеомаф
сын старого охотника**» дра-
матическэ театрэу Пушкиным
ыцлэ зыхыырым шагъэуцугъ.

1958-рэ ильэсым щегъэжы-
гъэу лэшынэ Хьазрэт тха-
клохэм я Союз хэтыгъ, «Адыгэ
Республикэм культурэмклэ ило-
фышлэшху» зыфилорэ щытху-
цлэр илагъ.

Егъэпшагъэу ытхыгъэм ина-
хыбэр сыгу кызыклэзгъэкълэ-
жыгъэр, зэкълэпыклохэу, охътэ
маклэ адигъафэзэ зэрэтхэу,
кызырэхуытыштыгъэм фэшлэ.
лофышхо ышлагъ тхаклом, гъэ-
зет нэклубгъоклэ игъэкъугъуай,
тхылъ пчъагъэ ищыкълэ итвор-

чествэ зэхэпфынымклэ. Къо-
джэ щылаклэр, лирическэ лы-
хуужыыр икълэу зэхэшлэх, уапа-
шъхэ кырегъэуцох, ори ахэм
ащыш уишлэзэ уегъэразэ. Ыбзэ
шъэбэ дахэкълэ егугъумэ, фэ-
сакъызэ, зыфаем, ыгу ри-
хыырым урешаллэ. Баджэхэр
лум-пэм уегъэшлэх, угу аще-
гъэкълэ. Ар дэгъоу кызыхъы-
рэр ибаснэхэр арых. «Шъхъэм
акъыл имылымэ Пэм зыдегъэ-
зые» кыщелэ ибаснэ клэклэ
дэдэм. 1969-рэ ильэсым кы-
шыублагъэу тхылъэу ытхыгъэр
зэкълэ кысфтыритхэзэ кыси-
тыгъ. «Сибаснэхэм адэхъашх»,
къапитхэшттыгъ, «сыхъакълэ-къуа-
клэхэм атэхыгъэу сурэтхэр
сфэшлымэ сигопэшт» кыпи-
гъэхъожыштыгъ. Тхылхэр
зэкълэ сэгъашлох, силэх.

Мафэ горэм Лениным ипло-
щадэ сышылукагъ «Унэ фы-
жыым» сыкълэчлэжыжыгъэу.

— А Тхэм ыгъэбэгъон, пре-
зиденты утшлуашынышъ, хъэй-
напэ тыхуэшт, — ылуи кызы-
дэсэмэркъэуыгъ, зэрихабзэу.

Сэри сесэмэркъэужыгъ, зы-
фаем зытесэгъафэм, щыкълэу
згъэщыгъэ.

— Ушыуа, улъэса? — къэ-
упчлагъ.

— Сышыу.

— Ащыгъум тыгъэшэ!

Чылэм зысигъэщэнэу сыгу-
гъэзэ пчылтлэу машинэм изгъэ-
тысхъагъ, ары «Восмеркэм»
сызэреджэшттыгъэр.

— Адыгэ къэхалхэм фэу-
зэнклэ, — кызыелом, згъэшлэ-
гъуагъэ, ау ылорэр фэгъэца-
клэу сесагъэти, сыблэкылгъэп,
сшагъэ.

Ыгу рыхын чыплэ егъоты-
фэ къэхалхэм щылхыхуагъ,
ащ фэдэ кызыегъотым, кыс-
фигъэпытагъ:

— Мы чыплэм сыщягъэ-
гъэтлылыжыштыгъ!

— Хуэнэп. Укызышхыгъэр
нахышлэуба, — сгуагъэ, ау хэ-
зэгъагъэп.

— Силфыгъэхэр Мыекъуа-
пэ дэсых, Бирам мафэм къэ-
гъагъ лэрам горэ сикъашъхэ
кытыралхъанба!

Адыгабзэр. Адыгэ макъэхэр. Адыгэхэр

Хэку сымэджэщым сыкыла-гъэу ишхъэгъусэрэ Хьазрэт-рэ сачылукагъ. Бубэ зэрэнэ-шхъэмкӀэ гу лъытэгъоягъеп ю-фышлу зэрэщымӀэм. Ау Хьаз-рэт чэфэу, сэмэркъэу клэлъэу кысело:

— Джары, синыбджэгъур! Сауплэнэу сыкъащэгъ!

— Лые пхэлъмэ уауплэн адэ! — есложыгъагъ сэри сэмэр-къэу зыдегъэгъыхы.

— Тхылъ стхыгъэ усэ шыа-шэм илъэу, ыцӀэр «Шаклом имэфэ тхьагъ», джар сурэткӀэ сфэбгъэкӀэрэкӀэшт. Ощ фэдэу шӀуцӀэ зылымлхъажь умышлэу, сурэтхэр фыжхъэу, уяплъымэ уагъатхъэу, уагъэчэфэу, цыф телэбагъ юу умышлэнэу сфэш кысылуагъ.

— Арымэ хъун! КызэрэпӀу, узэрэфам фэдэ шыпкӀэ, — есӀуи згъэлэсагъэ.

Зэрилуагъэу, сегугъугъ, нэ-гъыф закӀэхэу фызэзгъэкӀу-гъэх. Ежыри разэ хъугъэ.

Еутых Аскэр итхылъэу уры-сыбзэкӀэ Москва кышыдэ-кыгъэм адыгэ лъэпкыр шы-бзэм шыкӀыгъэкӀыгъагъ. Имы-щыклагъэхэр лъэпкым ишы-лэныгъэ кыыхыгъэкӀи кызы-гъэнафэм, бэмэ агу рыхыгъа-гъэп. Іэшынэ Хьазрэт дуна-им щызэлъашӀэрэ тхаклом го-уцогъэгъэ кыдыеп, зэрилэкӀэу дыригъэштэгъагъ. Джи а тхы-лъэу «Улица во всю ее дли-ну» зыфилорэр урыс класс-кэм хэхьагъ. ШыпкӀэм, шӀу-гъэм уфэзыщэрэр сыдигъокӀи кӀын, лъэхъаным екӀугъуай, ау кыгуаозэ лъэкӀуатэм, бэ шӀэн, макӀэ шӀэн ичыплӀэ иуцо-жышт, тефэрэр ыгъотыжышт. Джащ фэд, Іэшынэ Хьазрэт итхыгъэхэри, шыпкӀагъэм, лыгъэм, шӀулъэгъум, уилъэпкӀ бгъэлъаплӀэным, шӀур ем ты-ригъэкӀоным ар апылыгъ. Кы-дэхъугъ ыкӀи.

Дунаир зэхъокӀы, цыфхэми захъожы, ау ІэшӀэгъэ шып-кӀэр, дэгъур, шӀугъэр хэкӀуа-кӀэрэп. Ахэр икӀу фэдизэу

Шы Іэсэ ЦыкӀоу,
тхэкӀо цӀэрыӀоу,
цыф Іуш-Іушгъабэу
Іэшынэ Хьазрэт
щытыгъ.

Хьазрэт итхыгъэхэм кӀахэхыч, узыфащэ, гум кӀенэжыч. Ежь иамалкӀэ, ыбзэ шыабӀкӀэ еутхы-дзыч. Яубзэ, адэхъащхы, акӀэ-накӀэ, ащэтхъу, ащэгъушо, ыгу регъэпкӀыч, ахэт, адэгъушӀэ. Гушхоу, шхъафитэу адэпсэу, ащыщ, кӀальфыгъ, апӀугъ, уасэ фашыгъ, афэраз.

Дунаир дахэу зэрэзэхэлъым, лые зэрэтемытым гу лъыуи-гъэтэрэ закӀоп, урищалӀэзэ нэрылӀэгъу кыпфешы. Мы-шхъахыжхъэу шӀугъэм, дэхагъэм афэусэ.

Хьазрэт сурэтым хэшылкӀ дэ-гъу фырилагъ. Лъэшэу еджагъэм сурэтыр бӀигъэкӀыныч, ари хэ-тыгъ тхылъыбэу зэпыригъэза-гъэм. Сэзэгъыгъ сурэт тешы-кӀынэу, хилухъэрэ хъатэ шымы-лӀэу кыздиштагъ, ау силэжыплӀэ кызынэсым клӀэгъожыгъ:

— О Тхьэм ыгъэбгъон, цы-хъан кӀыщ горэ сӀлошылъыгъ сы-кыыздэпшагъэр, — ишъып-кӀэу гъумыгъугъэ, — Хьэрзэ-хэ орыжыи мыщ нахь кӀабз!

Сыдэу щытми, ипортрет се-гугъугъ, Гьобэкъуаеми ястыгъэ галлереем чӀэт джи.

Бжыхъэлэ мэфэ дахэ горэм Хьазрэт телефонкӀэ кысфы-теуагъ. Сэри елбэтэу сынэ-сыгъ. Изаку. Тэхътэ лхъэнчэ дахэм телъ. Іэнэ тегъэпсыхъа-гъэ щыт. Пшхыштри, узэшӀоштри хэшылкыгъэу тиз. Шыпси, лэпси, лы гъэжыуагъи, гъэжы-агъи, былымлыи, чэтыли хъои. УеплӀ кыдыемэ, зыогъэшхэ-кы. Аркыи, коньяки, сани, пиви акӀыгъужь.

— Мы зэкӀэри пшхышт, ипшъушт. Ар умышлӀэмэ сиго-пэштэп.

Нэбгырэ зауламэ тхьемафэ-рэ ашхы икӀуштым сызэрэ-зэлитхыштри гурызгъало сӀлои-гъуагъэми, ежь зыфаем те-кыгъэп. Сиамалым фэдиз се-шъуагъ, сшхыгъэ.

Тэджи, «Шаклом имэфэ тхъа-гъу» цӀэу зыфишылъэ тхылъ пӀокӀэ гъожь цыкӀур кыштити, кысфытыритхагъ — «Сикъо-джэгъоу сэч нахыкӀэми, ныб-

Хэку гъэзетэу
«Социалистическэ
Адыгеим» лите-
ратурнэ ЮфышӀэу
Іутыгъ.

джэгъу шыпкӀэ кысфэхъугъэ Къат Теуцожь сиаужырэ тхылъ есэтыжы».

— Тэрэзеп! Пысхыштэп, — сишыпкӀэу фэгъэпытагъ ыкӀи кысэдэлугъ. ЯтӀонэрэ тхылъ-ми кысфытыритхагъ «Сиау-жырэ» гушыӀэр хигъэкӀи. ТӀури кыситыгъ. Ахэр иосыет гу-щылагъэх. Ахэм ямызакъоу, гъэ-сепэтхыдаби а мафэм зэхы-сигъэхыгъагъ.

Бэ темышлагъэу Іэшынэ Хьазрэт идунай ыхъожыгъ. Мыекъуапэ, адыгэ кӀэхалъэм ичыплӀэ кызыщыгъэнафэжы-гъэм хэтлхъажыгъ. ИкӀо-джэгъухэр лъэоим клэтыгъэх. Ар зыхъугъэр 1994-рэ ильэ-сыр ары.

Хьазрэт гупцӀэнэ хьалэ-лыгъ. Зышхъамысыжыгъэу юф ышлагъ. Фэтхагъ икӀуаджэ, илӀэпкӀэ, ихэгъэгу. Фэрэза-гъэх икӀоджэгъухэр, рыгушхо-щытыгъэх.

— Аферым! Ахьмэтыкъом ыльэкӀ кыгъанэрэп, — зэпа-гъуштыгъэп нахыжхъэу кыа-джэм дэсхэм тхаклом итхы-лыкӀэ кызыдэкӀыкӀэ. Осыет шыуашэм илхъэм зыджэхэкӀэ ригъэгупшысэщытыгъэх. Цыфыр щымылӀэжыми, итхыгъэ лъэш-хэр зэрэмкӀодыштри кӀафи-гъэнафэагъ.

Іэшынэ Хьазрэт итхыгъэ-хэм нарт ордэ унэхъоу клэсэн пытабэ зыкӀэтыгъэр угу кӀа-гъэкӀы. Адыгэ литературэм зы клэсэн пытэшӀыкӀэ ежыри клэ-уцуагъ. ИкӀоджэгъухэм апай щыӀэгъэ тхэкӀлошхом щытхъу непэрэ мафэми тефэ. Ифэ-шъуаш Гьобэкъоу кыоджэшхом, Ахьмэтыкъо тикӀлэшхокӀэ кве-джэщыгъэм, тефэрэ чыплӀэ кыырипэсыжы. МыкӀоды-жын щытхъу кӀафэзыхыгъэ якӀоджэгъум тефэрэр макӀэ-пыш.

Сэ фэслон слӀэкӀыштри зы — Тхьэм джэнэт лӀаплӀэр кыует сикъоджэгъоу, синыб-джэгъоу, тхэкӀлошхоу Іэшынэ Хьазрэт!

КъАТ Теуцожь.
Урысыем итхакӀохэм ыкӀи
ижурналистхэм ясоюзхэм
ахэт.

«ХьантларкӀор зянэми сяне гуащ» ылуагъ» ало адыгэхэм. Тэрэз хьантларкӀом ылуагъэр: оуиер зэкӀэмэ анахь дах, анахь дэгъу, анахь клас. Ау ар тео-рием нахь фэгъэхыгъэу, прак-тикэм, щыӀэныгъэм кымыгъэ-шыпкӀэжыгъэу кыыхэкӀы. Ар адыгэхэмкӀэ адыгабзэм ты-зэрэфыштым кыушыхъатэу пӀытэ хъунэу сэ сӀлошлы. Тэ-люба: адыгабзэр бай, адыга-бзэр ямышылкӀ, ащ пэтшын щыӀэп. А дэдэр клэлэцыкӀыми кыатгъало, кыатгъэтхы. Ары шхъае...

Адыгабзэм изытет мы уах-тэм анахъэу зэлхыгъэр адыга-бзэмрэ урысыбзэмрэ язэфы-щытыкӀ ары. Адыгабзэм ихэхъо-ныгъэкӀэ урысыбзэм мэхъанэ-шхо зэрилэм гушыӀэ лые кӀеп-лӀлӀэжыныу ишыкӀагъэп. Ау щытми, кӀэтон: тхакӀэ зыте-мылэм тыбзэкӀэ кӀэтымылӀошъу-щыгъэхэр джи кӀэтэлӀошъу, адыгабзэм зиушхугъ, кӀэлӀокӀэ-кӀэгъэлъэгъокӀэ амалэу илэр бэ хъугъэ. Ар урысыбзэм ифэ-мэ-бжымы бэкӀэ елӀытыгъ.

Ау зы бзэм ифэмэ-бжы-мэу нэмыкӀыбзэм тырихъэрэм гъунэпкӀэ гъэнэфагъэхэр илэх, а гъунапкӀэхэм юфыр аблӀкы хъумэ, нахь бзэ иным ифэмэ-бжымы бзэ нахь цыкӀум зэрар кыфихыгъэу регъажьэ, етӀанэ ащи блӀэкӀыш, нахь иным нахь цыкӀум ычыплӀэ иуцонэу регъа-жэ. Ащ фэдэ гъунапкӀэм адыгабзэмрэ урысыбзэмрэ язэфыштыкӀэ джи нэсыгъэу сэ сэлъытэ. А еплӀыкӀлэр кыи-ушыхъатэу щысэ макӀлэп щыӀэр.

Мыщ дэжымым занкӀэу кӀэлӀ-гъэн фаер зэрар кӀэзыхырэ фэмэ-бжымымкӀэ урысыбзэр бгъэмысэнуу зэрэщымытыр ары. АщкӀэ, джырэ тиадыгабзэ мы-хъунэу кӀехъулӀэхэрэмкӀэ, мы-сэр тэры, адыгэхэр ары.

Адыгабзэм изытет гуфалпӀэу теплӀын. Тыушъэфынэп — ар кызырэрыкӀоп, ар лӀахыбэу зэ-хэт. Ащ фэд урысыбзэм ифэмэ-бжымы, ащи лъэныкӀуагъэ иӀ. А лъэныкӀохэм ащыщэу апэрэр урыс гушыӀэу адыгабзэм кыи-хэхъагъэхэр ары (ахэм зэхэ-убытагъэу «лексикэ» арало). Бзэм щыщэу нэмыкӀыбзэм ифэ-мэ-бжымы нахь шӀэхэу зэлъи-штэхэрэр лексикэмрэ гушыӀэ-хэр гушыӀаухыгъэхэу зэрэзэ-пыуцӀохэрэмрэ «синтаксис» зы-фалорэмрэ) арых.

Адыгабзэм урыс гушыӀабэ кыыхахэкӀэ шынагъоп — ахэр адыгабзэм хэмыт гушыӀэхэмрэ кӀэлӀуакӀэхэмрэ ачыплӀэ еуцӀохэ-мэ. Шынагъор адыгэ гушыӀэ-хэмрэ кӀэлӀуакӀэхэмрэ адыга-бзэм илэхэу, ахэм ачыплӀэ урыс гушыӀэхэмрэ кӀэлӀуакӀэхэмрэ агъэфедэхэ хъумэ ары.

Урыс гушыӀэхэм адыгабзэм якыыхэхъакӀи закӀоу щытӀэп, ащи шылкӀэ зэфэшхъафхэр илэх. Ахэм ащыщ урыс гушы-лэхэу е кӀэлӀуакӀэхэу адыга-бзэкӀэ занкӀэу зэдзэкӀыгъэхэр («кальк» зыфалохэрэр). Джахэр адыгабзэм хэт гушыӀэхэмрэ кӀэлӀуакӀэхэмрэ ачыплӀэ зэрэд-гъэфедэхэрэр джи адыгабзэм

аныхь лӀфэу илэхэм ащыщ. Джа калькэ шылкӀэ зилэ урыс кӀэ-луакӀэхэр, гушыӀэхэр уахътэ те-шӀэ кӀэс адыгабзэм нахыбэ цэхъух. ЕтӀанэ ащ зы нэшэнэ гъэшлӀгъон хэлъ — ар адыгэхэм урысыбзэр нахь дэгъоу ашӀэ хъу кӀэс, нахь грамотнэ тызэ-рэхъурэм дакӀоу, занкӀэу зэ-дзэкӀыгъэ урыс гушыӀэхэр, кӀэ-луакӀэхэр нахыбэу адыгабзэм цагъэфедэхэу зэрэхъурэр ары.

А калькэхэр адыгабзэкӀэ тхыгъэ пстэуми — художест-веннэ литературэм, литера-туроведениеми, журналистикэ-ми ащыплӀэгъуштыч, радиом-рэ телевидениемирэ якъэтын-хэм, театрэм икӀэгъэлъэгъон-хэм ащызэхэпхыштыч. Гукъау нахь мылӀэми, ащ фэдэ зэ-дзэкӀыгъэ кӀэлӀуакӀэ горэхэм гушыӀалӀэхэми уащылӀокӀ!

Щысэ заулэ ацӀэ кӀэтон.

Джи **мылӀэрысэр, помидоры,**

нэшэбзур бэмэ **атхьакы**

нахь (урысыбзэкӀэ **моют** зы-

филорэр занкӀэу зэрадзэкӀысэ),

адыгэ кӀэлӀуакӀэм тетэу **тэлъ-**

сы алорэп. Ащ фэд **спортыр**

шӀу елӀэгъу (любит спорт)

ало нахь, адыгэ кӀэлӀуакӀэу

спортыр икӀас алорэп. Ащ фэ-

дэх **комедиер шӀу елӀэгъу,**

театрэр шӀу елӀэгъу зыфэ-

плӀоштхэри.

ТитхакӀохэм кӀатегушыӀэхэ хъумэ, **тхаклом кӀетхы** ало-рэр, **кӀетхыхъэ** ало (урыскӀэ **описывает** зыфалорэр ары); **тхаклом кӀэгъэлъагъо** ало-рэр — кырегъэлъэгъукӀы ало (урыскӀэ **изображает** зэрало-рэр ары), **тхаклом тхылъ гъэшлӀгъонхэр кытфигъэ-нагъ** ало (урыскӀэ **оставил** нам), адыгэ кӀэлӀуакӀэу **тхылъ гъэшлӀгъонхэр кытфыщи-нагъ** алорэп, нэмыкӀхэри.

Ахэм уаблӀкӀэу ульыкӀуатэ-мэ, бзэм щыщэу анахь пкыеу, анахь зэщыгъэкъогъуаехэм, гушыӀэм пае, фонетикэм, юфыр анэсэу кычӀыкӀы. Ахэм ащы-щэу нахь кызырэрыкӀомэ кӀа-щедгъэжы. Адыгэ лъэкӀуацӀэ-хэм ахэт мэкъэ лужьхъэр мэкъэ кызырэрыкӀохэмкӀэ (урыс ма-кӀэхэм апэблагъэхэу) зэблагъ-хъухэу джи кырагъэжыагъ: **Батыжъ, Матыжъ** алорэп, **Батыжъ, Матыжъ** ало, **Къу-шъэкъу** алорэп, **Кушъэкъу** ало... Джауштэу тыкызыхэкӀы-гъэхэм илӀэс шытӀу-шыищым алӀэкъоцӀагъэхэр зэтымыпэ-сыжыхъэу, зэблэтхъухэу кӀедгъэ-жыагъ...

Бзэм хэт макъэмэ япхыгъэу джыри зы щысэ кӀэтхын: ар урысыбзэм хэлъ шапхъэхэр ме-ханическэу адыгабзэм хагъэ-лӀадзэ, рифмэ зэдэмыхъурэ макъэхэр рифмэу алозэ, поэ-зием зэрэцагъэфедэхэрэр ары. Зыфалорэр мэкъэзэрэщэ тӀу-рытӀухэу **б-п, д-т, з-с**, нэмыкӀ-хэри ары. Мыхэр урысыбзэм рифмэ щызэдэхъух: мэкъэ ча-нэу **б-р** гушыӀэм икӀлэху щытмэ, мэкъэ дэгъу — **п** мэхъу, **д-р** — **т, з-р** — **с** мэхъух. Адыга-бзэм ащ фэдэ нэшанэ илӀэп: мэкъэ чаныр ащ мэкъэ дэгъу цыхъурэр, арышъ, **б-мрэ д-мрэ**

рифмэ зэдэхъухэрэп, ащ фэ-дэх адрэ мэкъэ тӀурытӀухэри. Арэу щытми а рифмэ шылкӀэр мымакӀэу типозэеи уапэ кыи-щэфэ, мыщ фэдэу:

Чэщыр рэхъат

Огум ит мазэр

Къэрэгъулэм фэд.

Джыри ульыкӀуатэмэ, ащ нахь шлагъуи пӀэгъушт. Зы-фалорэр адыгэ гушыӀэхэм ахэт-хэу урысыбзэ макъэхэр зэра-гъэфедэхэрэр ары. АщкӀэ апэ-рэу зыцӀэ кылогъэн фаер урыс мэкъэзэщэу **а-р** ары. Урысы-бзэм ишапхъэхэмкӀэ, ащ изы-тет шхъалэр пкыеу, чый мэкъэ нэшанэ илӀэу кызырэрыкӀэр ары. Ащ икӀэлӀуакӀэ адыгэ мэкъитӀоу (**л+а**) зэхэт пычыгъоу **ла** зыфилорэм пэблагъ. Адыгэ мэкъэзэщэу **а-р** ащ фэдэп, шыабэ, чым нахь пэчыжъ. Джащ пае адыгэ мэкъэзэщэу **а-р** урыс мэкъэзэщэу **а-м** фэдэу кӀаломэ, адыгабзэм хэуцорэп, адыгабзэ хъурэп. Арэу щыт-ми, а кӀэлӀокӀэ мытэрэзыр адыгэхэм бэрэ агъэфедэу хъугъэ. Тштэн гушыӀэу **адыгэ** зыфилорэр. Ащ ыныкӀо адыга-бзэу, адрэ ныкӀор урысыбзэу бэрэ кӀалоу мэхъу, мыщ фэ-дэу: **ладыгэ**. Мыщ дэжымым мэкъэзэрэщэу **г-ри** урыс кӀэлӀуа-кӀэу, взрывной **г** зыфалорэм фэдэу кӀало, ау ащ фэдэ макъэ адыгабзэм хэтэп, хэтыр фри-кативный **г** зыфалорэр, нахь шыабэр ары. Джауштэу тызы-щыщ цыф лъэпкӀыр кызыэ-рыкӀырэ гушыӀэр мыадыгъэу, мыурысэу кӀэтӀо! Урыс мэкъэ пкыеу **г-р** адыгэ макъэу **г-м** ычыплӀэ нэмыкӀ гушыӀэхэми ахэтэу бэрэ кӀало: **лӀагъэ, чыгы**, нэмыкӀхэри. Ягугъу тшын фаеу джыри макъэхэр щыӀэх, ау икӀун кӀэтӀуагъэр гъэзетымкӀэ.

ТапэкӀи зигугъу кӀэтшылъэу щыклагъэхэр адыгабзэм нахы-бэ щыхъунхэм ишынагъо щыӀ, ау ар узыпӀэуцужынын умылӀэ-кӀын лӀфэу щытӀэп. Ащ упӀэу-жыныным ишыклагъэр урысы-бзэкӀэ «грамотность» зыфало-рэмрэ ащ игъусэу адыгабзэм адыгэхэмкӀэ нэбгырэ пӀэпчэ тыфэгъумэкӀынымрэ.

Ащ епхыгъэу джыри гушыӀэ зытӀу. Цыфым гъэсэнныгъэ зэ-ригъэгъотыгъэми, ар акылы-шӀоми, адыгэ тхыгъэмэ ямы-джерэмэ, ащ адыгабзэр дэ-гъоу ешӀэ пӀон пӀэкӀыштит. Ары шхъае, адыгэ тхылъхэр урысыбзэкӀэ кыдэтэгъэкӀы-хэшъ, етӀанэ «адыгэхэр адыгэ тхылъхэм яджэхэрэп» тӀо! Адыгэ тхылъхэм яджэнха ахэм урысыбзэкӀэ яджэгъахэхэр?! Нахь псынӀкӀэр хэти нахь икӀас.

Джыри зы. Адыгэ тхылъхэр адыгэ чылэхэм анэхэрэп, чы-лэмэ ащазэхэрэп. Ащ икӀыгъо илӀэу сэ сӀлошлы. ШыпкӀэ, ащ ахъцэ тӀэкӀу хэбгъэкӀодэн фае. Джи тучаныр тыди щыхъой. Район гупчэмэ ащыщэрэ биз-несменнэ ащышхэм уязэгъэу, ахъцэ тӀэкӀуи афӀэллӀэгъумэ, ахэм адыгэ тхылъхэр ащэн-хэ алӀэкӀшт, чылэм дэсхэми адыгэ тхылъхэр ащӀфынэу амал ялӀшт, джауштэу адыгэ тхылъмэ яджэрэмэ япчъагъэ нахыбэ хъушт.

ХЪУТ Казбек.

Ныдэлъф мэкъамэхэм ялъагъу

(Урысые Федерацием инароднэ артистэу, композиторэу Нэхэе Аслъан игукъэкълыхэм ащыщэу шэклогум и 2-м кыхэтыутыгъэм кыкълэлъэкълэ).

Апэрэ илъэс еджэгъоу сэркэ анахь кыныгъэм икълэххэр зэфэхьысыжьыгъэнхэу игъо хьугъэ.

Пллиты хэтэу апэрэ курсыр кысыуыхыгъ: композициемкълэ ыкълэ сольфеджиомкълэ, адрэ ушэтынхэр дэгъу дэдэу стыгъэх. Кълэлэгъаджэхэм ащыщхэм зачетхэр «автоматкълэ» кыс-фагъауцугъэх.

Апэрэ курсым сыщеджэзэ мыш фэдэ кысэхьуллэгъагъ. Ушэтынхэу апэрэ илъэсныкъом ттынэу щытыгъэхэм «История зарубежной музыки» зыфилорэр ахэтыгъ. Культурэшхо зыхэлъыгъэ, интеллигент шыпкъэу щытыгъэ профессорэу Павел Хучуа ар тигъэхьыштыгъ. Музыковед цлэрылоу Дмитрий Шостакович иньблджэгъоу ар щытыгъ. Илекциехэм уямыдэлун умылъэкълэу, лъэшэу лэпэлэсныгъэ ин хэлъэу ар кыаджэщтыгъ. Ипаллэ кымысызэ ушэтыныр слыхынэу селъэлугъ: нахьыжылоу, Илъэ-сыкълэр кымысызэ, таджэ сыкълэжыныу сыфэагъ. Ар кыезэгъыгъ ыкълэ иунэ сыригъэблэгъагъ. Уахьтэу кысфигъэ-нэфагъэм ехьуллэу ыджэжэ сыкълэагъ. Профессорым иунэ хьоо-пшаоу щытыгъ, анахь банингъэ инэу илагъэхэр итхылы-хэмрэ роялымрэ. Хьакълэхэр илэхэти, кыфагъэгъунэу арилуи, сэ кабинет сыригъэблэгъагъ. Композиторэу Гендель епхыгъэ упчлэхэр кыссытыхэу ригъэ-жыагъ, сэри сыхэмыукоу джэуапхэр естыжыштыгъэх. Та-кыкы тлокл фэдиэрэ тизэдэгъу-щылэгъу кълэагъэ. Сишлэныгъэхэр зынэсыхэрэр кызыгурэлэм, за-четкэр кыэсштэнэу кыссылуагъ. Ау сэ джыри нахь ицыхъэ кыс-стельныным пае упчлэ заулэ кыссытынэу селъэлугъ. Ежыри упчлэхэр кыссытыхи, кысфэ-разэу зачеткэм «дэгъу дэд» кыдытхыагъ. Иунэ сыкызыеклы-жым, сынэпхэр кыетэкъохы-хэзэ троллейбус кызуцуплэм ыльэныкълэу ськълэщтыгъ. Сэркэлэ ар апэрэ теклоныгъэ-шхоу щытыгъ.

Сикълэлэгъаджэхэм кыызде-джэхэрэми ыпэкълэ еплъыкълэу кысфырылагъэр зэблахьугъ, нахь шьхэкълэфэ ин кысфашлэу аублагъ, сэри кынэу слъэгъу-гъэр зэрэмыпкълэнчэр нахь кызыгурыло хьугъэ.

Апэрэ илъэсым кыралыгъо университетым иобшежитие кысфыхагъэкълыгъэ унэм тисыгъ. Шыпкъэ, нэбгырищым зы унэ цыкълум уисыныр псынклэгъэп: мафэ кыэс сы-хьат заулэрэ фортепианэ лэф даслэщтыгъ, сикълэли урокхэр ышлыжыштыгъэх. Кълэклэу кыэплон хьумэ, а унэ цыкълур аудиториеуи, пщэрыхьаплэуи, шхаллэуи щытыгъ. Зыгорэ

шлэгъэн фэагъэ. Кытпэгъунэгъу общежитиер аспирантхэм афы-тегъэпсыхьагъэу щытыгъ. Апэрэ кыатитлур хьакълэу кыакълэхэрэм апае хьакълэщыгъ. Кыатищыр аспирантхэмрэ Тбилиси иап-шээрэ еджаплэхэм ащезыгъа-джэхэрэм яунагъохэмрэ аубы-тыштыгъ. Ащ псэуплэ кысфыха-гъэкълыныр кын дэдэу щы-тыгъ. Сыдэу щытми, типсэуплэ нахьышлэу зэрэтшлын фаер тшхьэ имыкълэу каникулым Мыекъуапэ тыкыэкълэжыгъ.

Мыекъуапэ тыкызыеклыжым ыуж Грузием иминистрэхэм я Совет и Тхьаматэ игуадзэу Черкезие (Черкезиер ащ ыльэ-кыоцлагъ) ыджэжэ сыкълэагъ. Адыгейм ипашэхэм ацлэкълэ сэлэм есхыгъ ыкълэ сиунагъо пае псэуплэ горэ кысфыхы-гъэкълэ ыльэкълэщ-тымылъэкълэ-щтым сыкълэупчлагъ. Ежэ апэ-рэ упчлэу мыр кыссытыгъ:

— Сыда лъэкълэуацлэр?
— Нэхай, — джэуап ес-тыжыгъ.

— Сыда адэ украин лъэ-кълэуацлэ уылэ?

— Хьау, ар адыгэ лъэкълэуацл. Черкезиери адыгэ лъэкълэуацл.
— Ары, енгъуагъо арэуштэу щыткълэ.

Тизэдэгъушылэгъу ащ щыты-ухыгъ. Силофхэм язытет, еджэ-ным сишыпкъэу ыуж сызэр-ритыр кыдалытэхэи, аспирант-хэр зычлэс унэм ия 5-рэ кыат балкони илэу унищ зэхэт кыс-фыхагъэкълыгъ. Художествен-нэ академием члэс студент-хэр а унэм исыгъэх, ау ыльэгъ-кыгъ, угу теханэу щытыгъэп. Арыти, краски, дэпкъхэм яд-гъэпкышты тхылыплэхэри, джэ-хашьом щытфэшт мастикэри тщэфыхыи, илъэсипплэ джыри мыш тисын фаеу зэрэхьуштыр кыдэтлэтыи, дэгъоу гъэцэкълэ-жын лэфшлэнхэр етшыллагъэх. Комендантыр кызехьэм, лъэ-шэу ыгъэшлэгъуагъ дахэу зэкълэ зэрэдгъэпсыгъэр. Ащ лъыпы-тэу пианини кысфыхагъэуагъ, гъэучылалы прокатым кылыт-хыгъ, электрэхьакуи кыэтщэ-фыгъ. Сыдэу щытми, дэхэклаеу зызэтэдгъэпсыхьагъ.

Джы музыкэм итхынкыи, унэ шьхьаф фортепианэм кысфэ-гъэлонымкыи амал дэгъу силэ хьугъэ.

Ятлонэрэ курсыр сэркэлэ ащ фэдиэу кыныжыгъэп. Кыыз-деджэхэрэм зы музыкальнэ усэ зэхалъхьэфэ, сэ уситлэ стхы-щтыгъэ. Сикълэлэгъаджэу А. В. Шаверзашвили ащ фэдэ пшэ-рыл кысфыхыштыгъ.

Сикълэлэгъаджэ цыф пхьа-шэу, шлурышлукълэ кыпщытхьу-нэу щымытыгъэми, зафэу, узэхышлукълэ ыльэкълэу щытыгъ. Ащ дэгъоу кыгурылоштыгъ Адыгейм пае профессиональ-

нэ композитор зэригъэхьазы-рырэр ыкълэ сыныбжэ елыы-тыгъэу зи кысфигъэкълэуатэщты-гъэп. Загорэ кысфыхытхьумэ, дунаир сфэмыхьужэу сыгу-шлэщтыгъ. Ау синотэхэр кызэ-хицлэнтхьожьыхэмэ, сыгу еб-гъэуи кыхэкълэщтыгъ.

Тбилиси дэт консерватори-ем профессорэу Шаверзашвили лъытэныгъэшхо щыфашыштыгъ. Сэри егъашлэми а цыфыр сщыгъупшэщтэп, сыда плэмэ музыкэ дэгъум уасэ естышъу-нэу ыкълэ шлу слъэгъунэу ары сызыгъэсагъэр.

Мы профессорым зэлашлэрэ композиторхэу С. Барданаши-ли, Б. Квернадзе, В. Азараш-вили, Урысыем щыцлэрыло орэ-дылоу Тамара Гвердцители, джаш фэдэу синьблджэгъухэу Къэбэртэе-Бэлъкъарым щыщ композиторэу Дж. Хьалупэ, Абхьазым щыщ В. Чкадуа ыкълэ нэмыкълэхэр ригъэджэагъэх.

Жэнэ Кырымызэ иусэхэм атэхыгъэ вокальнэ циклэу «Ным фэгъэхьыгъэ гушыл» зы-филорэр я 2-рэ курсым сис-сэу сыуысыгъагъ. Ныр — хэт-рэ цыфыи анахь илъапл. Сыд фэдиз уса, сурэты ным фэгъэ-хьыгъэу цылэр! Сэри, компо-зиторэу сызэрэщытым елыы-тыгъэу, ащ сыфэмыусэн слъэ-кыгъэп.

Бэрэ лэф зыдэсшлэжын фаеу хьуштыгъэми, уахьтэ кызщы-хэкълэрэм, зэрэунагъоу гъунэгъу паркым е стадионым кыэткълэ-хьанэу, зыдгъэпсэфынэу ты-кълэщтыгъ. Ау ащи захэсыушъ-хьафыкълэу уахьтэ горэ кыс-хэзгъэкълэти, жэрыло ушэтын-хэм зафэзгъэхьазырыштыгъ.

Зэгорэм гъэмэфэ пчыхъэ дахэм сишъао сигъусэу ста-дионым кысфыхыкълэуэзэ, сольфеджиомкълэ мэкъамэ го-рэхэр кыкълэслукълэуэ езгъэ-жыагъ. Ошлэ-дэмышлэу сишъауи ахэр кызыэрэкълэотыкълэжы-хэрэр зэхэсхыгъ. Джащыгъум кызыгурылауагъ мэкъамэр дэгъоу кыуытэу ыкълэ кытыжышъоу щытымэ, музыкант хьун зэри-лъэкълэщтыр. Консерватори-ем

музыкальнэ еджаплэ шызэхэ-щэгъагъ. Ащ Азамат ымакъэ кыедэлунхэу сщэгъагъэ. Апэ-р классым зырагъэтлысхьэм кълэлэгъаджэу илагъэр сэ про-фессорэу сезыгъаджэщтыгъэ Шаверзашвили ыкълэу Георгий ары. Ныбжыкълэми, дунэе зэ-нэкълэуэбэмэ лауреат ащыхъу-гъэу, пианист лэпэлэсэу, игугъу дахэкълэ ашлэу ар щытыгъ. Ятэ фэдэу фортепианэмкълэ консер-ватори-ем ащ щыригъаджэщты-гъэх.

Азамат лъэшэу ыгу етыгъэу еджэщтыгъ. Егъэджен лэфымкълэ егъэджэкълэ амал гъэнэфагъэ Георгий лэклэлэтыгъ. Кълэлэджа-кълэхэм алэхэм ар анэсышты-гъэп, тэрэзэу нотэр кырагъэ-лоным пае кълэлэгъаджэбэхэр ялэшхьэтыкълэаохэмэ, клавишэу ишыкълэагъэм алэхьуамбэхэр зэ-рэраутэкълэхэрэм фэдэу ащ ышлыштыгъэп. Ящэнэрэ клас-сым исыгъэ яхэнэрэ классым ипрограммэ щыщ произведе-ниехэр кыригъалохэ зэхьум. Консерватори-ем изал Цыкълэу исценэ сикълалэ ушэтыныр дэгъоу зыщетым лъэшэу сы-рыгушхогъагъ.

Сольфеджиомкълэ анахьэу гъэхьагъэхэр ышлыштыгъэх. Диктантхэр «тфы» закълэкълэ ытхыштыгъэх. Кълэлэгъэджэ бзылфыгъэ ныбжыкълэ гохьым анахь шлу ыльэгъухэрэм си-кълалэ ащыштыгъ, ежыри ащ иурок чъэзэ кълэщтыгъ. Джы кызынэсыгъэми нотэхэр зы-дэт тетрадэу сольфеджиомкълэ илагъэр дгъэкълэдыгъэп. Ау, гухэкълэ нахь мышлэми, Мыекъуа-пэ кызытэгъэзэжыым ыкълэ апэрэ музыкальнэ еджаплэм зэкълэм, зэкълэ нэмыкълэ шып-кыэ хьугъэ. Фортепианэмкълэ кълэлэгъаджэхэр специалист дэгъухэу алытэщтыгъэхэми, енгъуагъо егъэджен амалэу алэкълэлыгъэр нэмыкълэ шыпкъэу щытыгъэкълэ. Сыдэу щытми, Мыекъуапэ дэт музыкальнэ училищыр кыуухыи, Адыгэ кы-ралыгъо университетым ис-кусствэхэмкълэ институт члэ-хьагъ, ари дэгъоу кыуухыгъ.

Лъэпкъ орэдымкълэ ыкълэ кыашьомкълэ ансамблэу «Исла-мыер» зыщылэм кыкълэоцл (а ансамблэр зызэхашгъэ мафэм щегъэжыагъэу Азамат ащ лэф щешлэ) кызготэу опытышхо кызылэклигъэхьагъ, фольклоры дэгъоу зэригъэшлагъ, профес-сионал шыпкъ зыфалорэм фэдэ хьугъэ. «Исламыем» ипрои-зведениябэ тыритхыгъ, дискрэ фильмрэ кыдыгъэкълыгъэх. Фор-тепианнэ произведениеу силэ-хэм яредакторыгъэри Азамат ары.

Апэрэ лъэпкъ оперэу «Рас-каты далекого грома» зы-филорэр 2011-рэ илъэсым згъэ-уцу зэхьум, клавишэм иредак-циекълэ ыкълэ оперэм ипарты-турэкълэ Азамат лэфышхо зэ-шлуиштыгъ. Тапэкълэ гугъэплэ ин-хэр ащ есэпхыкы, силоф лъи-гъэкълэотэнэу кысшлэшлы.

Ылпэкълэ кызыэрэслэуагъэу, фонотекэ ин силагъ. Бэрэ му-зыкантхэр ыкълэ консерватори-ем кысфыхыдэджэхэрэр таджэ кыакълэщтыгъэх. Зэкълэми тшлэ-гъэшлэгъонэу тыналэ зытетыгъэр классическэ музыкэр, лъэ-ныкълэуацлэу ащ кыыхахьэхэрэр арых.

Бах, Моцарт, Бетховен я-прои-зведенияхэм, композитор-романтикхэу Берлиоз, Лист, Вагнер, урыс музыкэм иклас-сикхэу Бородин, Мусоргскэм, Чайковскэм, Рахманиновым ыкълэ нэмыкълэхэм ялофшлагъэхэм нэлэуасэ зафэтшлыштыгъ. Джаш фдэу гъурдж композитор-клас-сикхэу Палиашвили, Баланчи-вадзе, Канчели ыкълэ нэмыкълэхэм ялофшлагъэхэм защыдгъэгъуа-зэщтыгъ.

Художественнэ, творческэ гъэхьагъэкълэхэр сшлынхэмкълэ щысэхэу зытесхыгъэхэм ащы-щых Стравинскэм, Рахмани-новым ыкълэ гъурдж компози-торхэм аусыгъэхэр.

Сурэтым итыр: **Нэхэе Ас-лъан зыщеджэгъэ консерва-ториеу Тбилиси дэтыр.**

(Джыри кыкълэпкъыкълэщтыгъ).

Адыгэ Республикэм псауныгэр кээухумэгъэнымкӀэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм псауныгэр кээухумэгъэнымкӀэ и Министерствэ 2012-рэ илээсым шышхьэлум и 27-м ышыгъэ унашъоу N 642-р зытетэу «Къэралыгъо фэло-фашӀэу «Социальнэ фэло-фашӀэхэр зыфагъэцӀэнэу зытефэрэ нэбгырэ зауламэ лӀзэгъу уцхэр алӀкӀэгъэхьэгъэнхэмкӀэ лъэлу тхылхэр зэраштэрэр, учетым зэрагъэуцухэрэр ыкӀи къэбархэр зэралъагъэлэсыхэрэр» зыфилорэр гъэцӀкӀэгъэным пӀае Адыгэ Республикэм псауныгэр кээухумэгъэнымкӀэ и Министерствэ и Административнэ регламент ухэсыгъэным ехыллагъ» зыфилорэм зэхьокӀыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъ

Урысые Федерацием и Президент 2012-рэ илээсым жьоныгуаӀкӀэм и 7-м ышыгъэ Указэу N 601-р зытетэу «Къэралыгъом игъэлорышӀэн нахьышӀоу зэхэцӀэгъэнымкӀэ лъэныкъо шхьалэхэм яхыллагъ» зыфилорэм иа 1-рэ пункт иподпунктэу «д»-м, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2013-рэ илээсым мӀлылфэгъум и 29-м ышыгъэ унашъоу N 98-р зытетэу «Къэралыгъо фэло-фашӀэхэм ягъэцӀкӀэнкӀэ административнэ регламентхэм зэхьокӀыныгъэхэр зэрафашӀырэ планым ехыллагъ» зыфилорэм адиштэу унашъо сэшлы:

1. Адыгэ Республикэм псауныгэр кээухумэ-

гъэнымкӀэ и Министерствэ 2012-рэ илээсым шышхьэлум и 27-м ышыгъэ унашъоу N 642-р зытетэу «Къэралыгъо фэло-фашӀэу «Социальнэ фэло-фашӀэхэр зыфагъэцӀэнэу зытефэрэ нэбгырэ зауламэ лӀзэгъу уцхэр алӀкӀэгъэхьэгъэнхэмкӀэ лъэлу тхылхэр зэраштэрэр, учетым зэрагъэуцухэрэр ыкӀи къэбархэр зэралъагъэлэсыхэрэр» зыфилорэр гъэцӀкӀэгъэным пӀае Адыгэ Республикэм псауныгэр кээухумэгъэнымкӀэ и Министерствэ и Административнэ регламент ухэсыгъэным ехыллагъ» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀогагъэхэр, 2012, N 8) зэхьокӀыныгъэ фэшлыгъэнэу, Административнэ рег-

ламентым ия 2.11-рэ пункт хэт гуцылэхэу «такыкь 30-м кӀехьурэп» зыфилорэр гуцылэхэу «такыкь 15-м кӀехьурэп» зыфилорэрмкӀэ зӀблэхьугъэнхэу.

2. Унашъом фэхьугъэ зэхьокӀыныгъэр Адыгэ Республикэм псауныгэр кээухумэгъэнымкӀэ и Министерствэ иофициальнэ сайт игъэхьэгъэнхэу.

3. Мы унашъор зэрагъэцӀкӀэрэм гъунэ лъысфынэу сшхьэкӀэ зыфэсэгъазэ.

Министрэу МЭРЭТЫКЪО Рустем
кь. Мыекьуапэ,
Юныгъом и 2, 2013-рэ илээс
N 789

Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо фэло-фашӀэу «Дзэм кьулыкьу шызыхьырэм ишхьэгъусэ лъэрымыхьэ зэтыгъо ахьщэ лӀпылӀгъу фэгъэнэфэгъэныр ыкӀи етыгъэныр» зыфилорэр гъэцӀкӀэгъэным пӀае Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ и Административнэ регламент зэхьокӀыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2013-рэ илээсым жьоныгуаӀкӀэм и 16-м ышыгъэ унашъоу N 105-р зытетэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2011-рэ илээсым бӀдзэогъум и 12-м ышыгъэ унашъоу N 138-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцӀкӀӀо органхэм къэралыгъо пшӀэрылхэм ягъэцӀкӀэнкӀэ административнэ регламентхэмрэ къэралыгъо фэло-фашӀэхэм язэхэцӀэнкӀэ административнэ регламентхэмрэ кызырэхыхьэрэ ыкӀи зэраухэсырэ шыкӀлэм ехыллагъ» зыфилорэм зэхьокӀыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъэм» диштэу унашъо сэшлы:

1. Къэралыгъо фэло-фашӀэу «Дзэм кьулыкьу шызыхьырэм ишхьэгъусэ лъэрымыхьэ зэтыгъо ахьщэ лӀпылӀгъу фэгъэнэфэгъэныр ыкӀи етыгъэныр» зыфилорэр гъэцӀкӀэгъэным пӀае Адыгэ Республикэм Юф-

шӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ 2012-рэ илээсым мӀкьуогъум и 28-м ышыгъэ унашъоу N 130-р зытетымкӀэ аухэсыгъэм мы унашъом игуадзэ диштэу зэхьокӀыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу.

2. Къэбар-правовой отделым ипашӀэу О.В. Долголенкэм:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцӀкӀӀо органхэм яофициальнэ Интернет-сайтрэ кьаригъэхьанэу;

— кьыхаутыным пӀае мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яредакция,

мазэ кӀэс кьыдӀкӀырэ официальнэ тедзэгъоу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀогагъэхэр» зыфилорэм алӀкӀигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием ишӀолыпхэм яшӀпхьэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пӀае Урысые Федерацием юстициемкӀэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкӀэ и ГъэлорышӀаплӀэ мы унашъор лӀкӀигъэхьанэу.

3. Мы унашъор зэрагъэцӀкӀэрэм министрэм иапэрэ гуадзэу Е.А. Ковалевыр лъыплӀэнэу.

4. Официальнэу кьызыхауырэ нэуж мӀфи 10 зытешӀкӀэ мы унашъом кӀуачӀэ илӀ мэхьу.

Министрэу ОСМЭН Альберт
кь. Мыекьуапэ,
Юныгъом и 25-рэ, 2013-рэ илээс
N 217

Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ иунашъу

ГухӀэлъ гъэнэфагъэ зилӀэ ведомствэ программэу «Адыгэ Республикэм щыпсӀэхэрэр социальнэу зыухьумэрэ учреждениехэр мӀлыкьукӀи, техникӀкӀи нахь зэтэгъэпсыхьэгъэнхэр ыкӀи социальнэ мэхьанэ зилӀэ ЮфшӀэнымрэ зэхьокӀыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2012-рэ илээсым тыгъэгъазэм и 14-м аштагъэу N 140-р зытетэу «2013-рэ илээсымкӀэ ыкӀи 2014-рэ, 2015-рэ илээсхэм ячэзыу пӀалӀэкӀэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ехыллагъ» зыфилорэм, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2008-рэ илээсым шышхьэлум и 14-м ышыгъэ унашъоу N 145-р зытетэу «ГухӀэлъ гъэнэфагъэ зилӀэ ведомствэ программэхэр кызырэхыхьэрэ, зэраухэсырэ ыкӀи зэрагъэцӀкӀэрэ ШыкӀлэм ехыллагъ» зыфилорэм адиштэу унашъо сэшлы:

1. Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ 2012-рэ илээсым шышхьэлум и 31-м ышыгъэ унашъоу N 212-р зытетым игуадзэу «ГухӀэлъ гъэнэфагъэ зилӀэ ведомствэ

программэу «Адыгэ Республикэм щыпсӀэхэрэр социальнэу зыухьумэрэ учреждениехэр мӀлыкьукӀи, техникӀкӀи нахь зэтэгъэпсыхьэгъэнхэр ыкӀи социальнэ мэхьанэ зилӀэ ЮфшӀэнымрэ зэхьокӀыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилорэм мы унашъом игуадзэ диштэу зэхьокӀыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу.

2. Къэбар-правовой отделым:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцӀкӀӀо органхэм яофициальнэ Интернет-сайтрэ кьаригъэхьанэу;

— кьыхаутыным пӀае мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яредакция,

мазэ кӀэс кьыдӀкӀырэ сборникэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀогагъэхэр» зыфилорэм алӀкӀигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием ишӀолыпхэм яшӀпхьэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пӀае Урысые Федерацием юстициемкӀэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкӀэ и ГъэлорышӀаплӀэ мы унашъор лӀкӀигъэхьанэу.

3. Мы унашъор зэрагъэцӀкӀэрэм гъунэ лъысфынэу сшхьэкӀэ зыфэсэгъазэ.

Министрэу ОСМЭН Альберт
кь. Мыекьуапэ,
чӀэпыогъум и 1, 2013-рэ илээс
N 232

Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо фэло-фашӀэу «Дзэ кьулыкьушӀэхэу, гъэцӀкӀӀо хабзэм ифедеральнэ кьулыкьу зауламэ ялофышӀэхэу зыкьулыкьу пшӀэрылхэр зыгъэцӀкӀэхэзэ фэхьыгъэхэм, зыдэхьугъэр амышӀэу кӀодыгъэхэм якӀэлӀцыкӀлӀхэм мазэ кӀэс ахьщэ лӀпылӀгъу ятыгъэныр» зыфилорэр гъэцӀкӀэгъэным пӀае Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ и Административнэ регламент зэхьокӀыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2013-рэ илээсым жьоныгуаӀкӀэм и 16-м ышыгъэ унашъоу N 105-р зытетэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2011-рэ илээсым бӀдзэогъум и 12-м ышыгъэ унашъоу N 138-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцӀкӀӀо органхэм къэралыгъо пшӀэрылхэм ягъэцӀкӀэнкӀэ административнэ регламентхэмрэ къэралыгъо фэло-фашӀэхэм язэхэцӀэнкӀэ административнэ регламентхэмрэ кызырэхыхьэрэ ыкӀи зэраухэсырэ шыкӀлэм ехыллагъ» зыфилорэм зэхьокӀыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъэм» диштэу унашъо сэшлы:

1. Къэралыгъо фэло-фашӀэу «Дзэ кьулыкьушӀэхэу, гъэцӀкӀӀо хабзэм ифедеральнэ кьулыкьу зауламэ ялофышӀэхэу зыкьулыкьу пшӀэрылхэр зыгъэцӀкӀэхэзэ фэхьыгъэхэм, зыдэхьугъэр амышӀэу кӀодыгъэхэм якӀэлӀ-

цыкӀлӀхэм мазэ кӀэс ахьщэ лӀпылӀгъу ятыгъэныр» зыфилорэр гъэцӀкӀэгъэным пӀае Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ 2012-рэ илээсым бӀдзэогъум и 19-м ышыгъэ унашъоу N 172-р зытетымкӀэ аухэсыгъэм мы унашъом игуадзэ диштэу зэхьокӀыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу.

2. Къэбар-правовой отделым ипашӀэу О.В. Долголенкэм:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм ЮфшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрӀкӀэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцӀкӀӀо кьулыкьухэм яофициальнэ Интернет-сайтрэ аригъэхьанэу;

— кьыхаутыным пӀае мы унашъор гъэзетхэу «Со-

ветскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яредакция, мазэ кӀэс кьыдӀкӀырэ официальнэ тедзэгъоу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀогагъэхэр» зыфилорэм алӀкӀигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием ишӀолыпхэм яшӀпхьэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пӀае Урысые Федерацием юстициемкӀэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкӀэ и ГъэлорышӀаплӀэ мы унашъор лӀкӀигъэхьанэу.

3. Мы унашъор зэрагъэцӀкӀэрэм министрэм иапэрэ гуадзэу Е.А. Ковалевыр лъыплӀэнэу.

4. Официальнэу кьызыхауырэ нэуж мӀфи 10 зытешӀкӀэ мы унашъом кӀуачӀэ илӀ мэхьу.

Министрэу ОСМЭН Альберт
кь. Мыекьуапэ,
Юныгъом и 25-рэ, 2013-рэ илээс
N 219

АДЫГЭ ХАСЭМ ИЗЭФЭС ИПЭГЪОКИ

Лъэпкъ шлэжыры пхыращы

Тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» ия XVII-рә зэфэс шәклогум и 23-м Мыекьуапэ щыклошт. Ащ зызэрэфагъэхъазы-рырэм фэгъэхъыгъэ зэхажьэу Хэсашъхьэм илагъэм лъэпкъ юфыгъохэр щылэныгъэм зэрэ-щыпхыращырэм щытегушылагъэх.

Адыгэ Хасэм итхьаматэу Бэгушъэ Адамэ зэфэхьысыжьэу зэфэсым кышшышщым анахьэу кышшыгыгъэщы шлоигъохэм кьатегушылагъ. Хэсашъхьэм зэхэщэн юфыгъохэр нахьышлоу ыгъэпсынхэм фэшл нэбгырэ 45-рә хадзыныр игъоу А. Бэгушъэм елытэ. Джырэ уахьтэм Хэсашъхьэм хэтыр 38-рә. Адыгэ Хасэм шлуклэ фэплээгъунэу юфшлэгъэ маклэп илэр. Мэфэкл зэхажьэхэу адыгэ шыуашэм, адыгэ быракъым, адыгабзэм и Мэфэ, нэмыкхэу дунаим шыагъэунэфыкхыкхэрэм республикэ Адыгэ Хасэр клэщакло афэхьугъ. Шытхьум зыдетымыгъэхьыкхэу тапэклэ тызэрэпхыклотэщым тегупшысэ зыхьуклэ, гумэкхыгъоу тилэхэм нахь куоу ягугъу тшыныр нахьышлу.

Сирием кыкхыжыгъэ тилъэпкъэгъу 650-рә Адыгеим щэпсэу. Ткьошэу тадэжъ кьэзыгъэзэжыкхэрэм лэпылэгъу ятыгъэным Адыгэ Хасэр пылъ. Зэо-банэхэм ахэ-фэгъэ тилъэпкъэгъухэр ятарихь чыгу кьэгъэблэгъэжыгъээнхэм фэшл юфыр кьэралыгъо шыклэм тетэу гъэпсыгъэным Адыгэ Хасэр хэлэжыагъ. Бэгушъэ Адамэ хэбзэ кьулыкхушлэм ягъу-

сэу Сирием шылагъ, хьазаб кьы-зэклугъэ тилъэпкъэгъумэ алукагъ.

Хэкужым рэхьат щызыгъоты-жырэ тилъэпкъэгъухэу Сирием кыкхыжыгъэхэм Адыгэ Республикэм илэшъхьэтетхэр альэп-лъэх. Адыгеим лъэпкъ юфхэмклэ, лэклэб кьэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырлэ зэпхы-ныгъэхэмклэ ыкли кьэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет итхьама-тэу Шъхьэлэхьэ Аскэр Хэсашъхьэм кьызэрэщылауагъэу, Сирием ис адыгэмэ ягумэкхэр дунэе юфхьугъэх. Зэкъош республикэхэр зэкъотхэу кьэзыгъэзэжырэ ныб-жыкхлэхэр зэрэрагъаджэхэрэм, тапэкли лэпылэгъу зэрафэхьуш-хэм А. Шъхьэлэхьэр кьатегушы-лагъ.

Нэгъуцу Аслъан, Стлэшъу Юр, Тэу Аслъан, Чэмышъо Гъазый, Лымышъэкъо Рэмэзан, Цышэ Заудин, Кьэбэртэе Адам, Къу-ижъ Кьэплъан, Ламэкъо Эдуард, Мэщфэшлу Нэдждэт, Абыдэ Хьис, Тхьаркьохъо Сафьет, Мэрэтыкьо Клим, нэмыкхэм Олимпиадэ джэ-гунхэу Шъачэ щыклоштхэм Ады-геим икультуре кьызэрэщылауа-гъоштым, Урыс-Кавказ заор за-ухыгъэр ильэси 150-рә 2014-рә

ильэсым зэрэхьуштым, адыгаб-зэм изэгъэшлэн еджаплэхэм зэ-рашыкхлорэм щыклагъэу фальэгъу-рэм, клэлэцхыкхыкхыгъэплэхэм тилъэпкъ шэн-хабзэхэр нахьышлоу ащызэрагъэшлэныр зэдытилофэу зэрэщытым, фэшъхьафхэм яеп-лыкхлэхэр кьэралоплагъэх.

Аскъэлае, Гавердовскэм, Мые-кьуапэ юфыгъо дэгъоу ащызэ-ра-хьагъэхэм ащыщ республикэ Адыгэ Хасэм икьутамэхэр зэ-рашызэхъагъэр. Нэмык псэуплэхэм ар лъагъэклотэнэу тэгугъэ. Кьин зилэ тилъэпкъэгъухэм лэпы-лэгъу ятыгъэным, зэкъошныгъэр республикэм щыгъэпхытэгъэным, фэшъхьафхэм атегушылэхэзэ, зэфэсыр нахь гъэшлэгъонэу зэрэзэ-хэщэт амалхэм зэдэгупшысагъэх.

Кьырагъэблэ- гъэщтыр бэ

Хабзэм икьулыкхушлэхэр зэфэсым хэлэжыэщтых. Кьэлэ ыкли район администрациехэм ялащэ-хэр, динлэжхэр, адыгабзэмклэ клэлэегаджэхэр, лэжъэкло пэрытхэр, лъэпкъ юфыгъомэ агъэгумэ-кхыкхэр, культурэм пыщагъэхэр кьырагъэблэгъэщтых. Спорт еджа-плэхэм ялофышлэхэр, тренерхэр зэфэсым хэлэжээнхэр япшъэрыл лъаплэу Хэсашъхьэм щалытагъ. Наркотикхэм, шьон пытэхэм тиньбыжыкхлэхэр ащыухьумэгъэнхэм фэшл спортсменхэмрэ культурэм шылажьэхэрэмрэ агъэцэклен альэкхыштыр бэ.

Тиавтомобиль гьогухэм тхьамы-клагъоу кьатехьухьэрэмэ ныбжы-клабэ ахэклуадэ. Сурэтышл-мо-

дельер цлэрылоу Стлэшъу Юрэ ащ бэрэ кьытегушылэ, иеплы-клэхэр тигъэзет кьышыхэтыутхэу кьыхэкхыгъ. Унагъо ашлэнэу игъо имыфэгъэ ныбжыкхлэхэр игъонэ-мысэу дунаим зэрехыжыкхэрэм нахьыбэрэ Адыгэ Хасэм щыте-гушылэщтых, пчыхъэзэхажьэхэм тигумэкхэр кьащалэтызэ, мыхьо-мышлагъэхэр зезыхьэхэрэм яушы-иштых.

Ижырэ адыгэ ордэхэм, ана-хьэу лыхьужь ордэхэмрэ ады-гэ шэн-хабзэхэм афэгъэхьыгъэ-хэмрэ, яхьыллэгъэ зэлуклэгъу гъэ-шлэгъонхэр Адыгэ Хасэм щызэ-хэщэу шлэхэу аублэшт. Респу-бликэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» икытхыкхын, тикьуаджэхэм ащы-псэухэрэм гъэзетхэр игъом альа-мыгъэлэсэу бэрэ кьызэрэжыкхлэрэм идэгъэзыжыкхын, нэмык юфыгъохэм Адыгэ Хасэр зэрахэлэжыэщтым зэфэсым щытегушылэщтых.

Адыгэ Хасэм игъэцэклен куп изэхэсыгъо блыпэм кьышчалэтыгъэ гумэкхыгъохэри зэфэсым епхы-гъэх. Тэу Аслъан, Хьунэго Чэтиб, Хэкужъ Адам, Бэгушъэ Адам, Шъхьапплээкъо Гъучыпс, нэмыкхэр зэхэщэн юфыгъохэу зыпыл-ыштыр кьыхагъэщыгъэх. Шъхьэ-лэхьэ Аскэр, Мэщфэшлу Нэдж-дэт, Нэгъуцу Аслъан зэрэха-гъэунафыкхыгъэу, зэфэсым кьэгъэ-лэгъонхэу кьышчызэуахыштыр, ныбжыкхлэхэм кьалошт ордэхэр гъэшлэгъонхы.

Шәклогум и 23-м сыхьатыр 11-м республикэ кьэралыгъо филармонием зэфэсым илофшлэн щиблэшт.

Сурэтхэр Хэсашъхьэм изэхажьэ кьышчытырахыгъэх.

Зэхэзышагъэхэр
ыкли
кьыдэзыгъэкхырэ:
Адыгэ
Республикэм лъэпкъ
юфхэмклэ, лэклэб
кьэралхэм
ащыпсэурэ
тилъэпкъэгъухэм
адырлэ
зэпхыныгъэхэмклэ
ыкли кьэбар
жьугъэм
иамалхэмклэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редакциер
зидэшылэр:
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкхыжъ зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-
гъэр:
Урысые Федерацием
хэутын юфхэмклэ,
телерадиокъэтын-
хэмклэ ыкли зэлы-
лэсыкхэ амалхэмклэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлары-
шлэп, зэраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4000
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3723

Хэутыным
узшыкхлэхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
Зышыкхлэхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор
шъхьалэр
Дэрбэ Тимур

Редактор
шъхьалэм
иапэрэ гуадзэр
Мэщлэжъо
Саид

Пшъэдэкхыжъ
зыхьырэ
секретары

Жакхымыкьо
Аминэт

ФУТБОЛ. ЯТІОНЭРЭ КУПЫР

«Волгарь» имурад тэшлэ

«Зэкъошныгъ» Мыекьуапэ — «Волгарь» Астрахань — 1:4.
Шәклогум и 12-м Адыгэ республикэ стадионэу Мые-
кьуапэ дэтым щызэлуклагъэх.

Мы ильэсым командэхэм ешлэгъоу ялэштхэр аухыгъэх. Ятлонэрэ купым щыклорэ зэнэкьокхум 2014-рә ильэсым мэлылфэгъу ма-
зэм и 10-м шыпаублэжышты. «Зэкъошныгъэр» Таганрог щылуکلэшт
чыплэ командэу «Таганрогым». 2013 — 2014-рә ильэс ешлэгъур
мэкьуогъум и 5-м нэс клошт. Командэ пэпчэ зэлуклэгъу 11 кьы-
фэнагъ.

Наклубгор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТылъ Нурбий.